

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Om ophævelse af § 27, stk. 2-5, om anvendelsen af renter under ophold under særforborg m. v.).

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 112) findes i tidenden sp. 4177).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 162 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1965 til 31. marts 1966.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 16) findes i tidenden sp. 3401, finansudvalgets tillægsbetænkning i tillæg D. sp. 2769, ændringsforslag uden for tillægsbetænkningen af ministeren for kulturelle anliggender i tillæg D. sp. 3289, ændringsforslag uden for tillægsbetænkningen af finansministeren i tillæg D. sp. 3293).

Der var stillet 625 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der stillet 2 ændringsforslag af ministeren for kulturelle anliggender på blad nr. 268 og 199, ændringsforslag af finansministren på blad nr. 287.

Formanden: Forhandlingen drejer sig naturligvis i første række om ændringsfor-

slagene, men efter henstilling vil det være tilladt at omtale også finanslovforslaget som helhed, hvilket bl. a. sker af praktiske grunde.

Lysholt Hansen: Ved finanslovforslagets første behandling sagde jeg på mit partis vegne, at den afgørende opgave som så ofte før ville være at genoprette den økonomiske balance, hvilket vil sige harmonien mellem på den ene side udviklingen i pengeindkomsterne i videste forstand og på den anden side udviklingen i den samlede produktion. Jeg understregede, at hvis det skulle lykkes, var det nødvendigt, at alle, der har indflydelse på den økonomiske udvikling, fra folketingsrådet over regeringen til organisationerne og erhvervene, indretter sig på denne nødvendighed. Med direkte sigte på finansudvalget sagde jeg derfor, at vi i finansudvalget nøje måtte overveje, om der skulle være poster på såvel driftsom anlægsbudgettet med mindre påtrængende opgaver, der kunne udskydes til et senere tidspunkt, idet jeg føjede til, at jeg ikke syntes, man kunne lade denne mulighed ude af betragtning.

En klarere tilkendegivelse af mit partis vilje til i finansudvalget at drøfte ønsker fra oppositionens side synes jeg ikke venstre og konservative kunne forlange. Og hvad kom der så ud af det? Ja, som det fremgår af tillægsbetænkningen, der blev afgivet den 12. marts, blev vor fremstrakte hånd ikke modtaget af venstre og de konservative. Betænkningen indeholder 618 ændringsforslag, der er stillet af ministrene, og bortset fra 3 er de alle tiltrådt af venstre og de konservative. Hertil kommer yderligere 7 ændringsforslag, som er stillet af socialistisk folkeparti, men ingen fra venstres og de konservatives medlemmer. De to partiers finansudvalgsmedlemmer indskrænker sig til i betænkningen at afgive en erklæring om,

„at et af de afgørende finanspolitiske problemer er at få begrænset statens udgifter som helhed, og at den anstrengte

[Lysholt Hansen.]

statsfinansielle situation nødvendiggør, at der foretages en meget kritisk gennemgang af statsudgifterne med henblik på gennemførelse af de nødvendige besparelser på såvel de lovbundne som andre udgifter, herunder ikke mindst administrationsudgifterne.“

Og så føjer man til:

„Den praktiske gennemførelse heraf påhviler regeringen, der har ansvaret for administrationen.“

Jeg synes ikke alene, det er for billigt således at vaske sine hænder og lægge opgaven ensidigt over på regeringen; jeg synes tillige, at venstres og de konservatives finansudvalgsmedlemmer hermed devaluerer deres eget ansvar og deres egne muligheder for som finansudvalgsmedlemmer at øve indflydelse på statens økonomi. Som vel i intet andet folketingsudvalg er der netop i finansudvalget alle muligheder for løbende ikke alene at få alt det materiale fra administrationen, som man måtte ønske, men også for til enhver tid at tilkalde hvilken som helst af ministrene, man måtte ønske, for at få drøftet ethvert emne. Jeg vil derfor påstå, at venstre og de konservative er sluppet billigt om ved deres besparelsesønsker, når de henviser til, at det er noget, der må klares af regeringen og dens administration. Deres egne muligheder for at vise initiativ i denne retning har været nogenlunde lige så gode som regeringens, og jeg må derfor mene, at det har været viljen og det politiske mod til at afsløre sine hensigter, det har skortet på.

I finansudvalget har vi den arbejdsform, at vi ved den minutløse gennemgang af finanslovsforslaget fordeler opgaverne mellem de enkelte medlemmer, således at hvert medlem nøje gennemgår ét eller flere ministerier og derefter for det samlede udvalg redegør for væsentlige afvigelser, nybevillinger o. s. v. Støder vedkommende eller andre af udvalgets medlemmer under denne gennemgang på ting, som ønskes nærmere belyst, sker det, enten ved at man konfererer med den embedsmand fra ministeriet, som hvert enkelt medlem har fået stillet til rådighed, eller ved samråd med vedkommende minister. Gennemgangen er ikke og bør heller ikke være en blot og bar konstatering af ændringer i budgetterne fra år

til år. Da de enkelte medlemmer tilmed fra det ene år til det andet gerne har de samme paragraffer at arbejde med, får vedkommende efterhånden en sådan indsigt i sine specialområder, at ethvert parti, der har ønsker om at foreslå ændringer, også har reelle muligheder derfor.

Jeg må altså konstatere, at venstre og de konservative har haft de bedst tænkelige muligheder for at stille forslag om de besparelser på det foreliggende finanslovsforslag, som de siger de ønsker at opnå. Så vidt jeg har forstået af de seneste ugers drøftelser, skulle disse besparelser for at tilfredsstille de to partier andrage mindst 500 mill. kr. Da det sikkert ikke er et beløb, man er kommet i tanker om på det sidste, ville der have været god tid til i de 3-4 måneder, vi har arbejdet med finanslovsforslaget, at komme frem med sine forslag. Alene på de paragraffer i finanslovsforslaget, som venstres og de konservatives medlemmer i finansudvalget har haft til specialgennemgang, ville man nok have kunnet finde besparelsesmuligheder, hvis man havde ønsket at vise en selvstændig stillingtagen.

Lad mig således nævne, at det ærede medlem hr. Foged har haft § 11, landbrugsministeriet, med en udgiftssum på 325 mill. kr. til gennemgang, uden at det gav anledning til besparelsesforslag. Tværtimod har det jo ikke i den løbende debat manglet på bebrejdelser for, at landbrugsstøtten ikke var taget med, da finansministeren fremsatte finanslovsforslaget. Med den betydelige indsigt, som vi alle ved det ærede medlem hr. Foged har netop i landbrugets forhold, ville han her have kunnet give sit parti gode tips om besparelsesmuligheder, hvis det ikke netop er denne indsigt, der har tilsagt ham og hans parti ikke at spare på landbrugsministeriets budget.

For at nævne et andet eksempel har det ærede konservative medlem af finansudvalget hr. Jørgen Jensen forestået gennemgangen af to så vigtige paragraffer som §§ 14 og 27, omfattende henholdsvis boligministeriet og statens anlægsudgifter. Ikke mindst de sidste, der med en foreslået udgiftsramme på 1.315 mill. kr. er det mest nærliggende emne for alle spareapostle, ville have åbnet vide muligheder for et konservativt spareinitiativ. Det udeblev imidlertid.

[Lysholt Hansen.]

At et spareinitiativ fra venstres og de konservatives medlemmer af finansudvalget under gennemgangen af finanslovsforslaget var ventet, fremgik klart af journalisternes spørgsmål til de to partiers repræsentanter, da vi kom ud fra det møde i finansudvalget, hvori vi havde afsluttet gennemgangen. Spørgsmålet lød: hvor meget har I så sparet? Der kom intet svar. Når jeg fremdrager dette, er det i det forfængelige håb at få gjort ende på den stadig tilbagevendende propaganda om, at socialdemokraterne ikke kan få statsbudgettet højt nok op og ikke er villige til at spare, medens venstre og de konservative vil give det udseende af, at de kæmper en forgæves kamp for at opnå besparelser.

Ved debatten her i tinget i sidste uge brugte de to partier megen tid og mange ord på at fortælle, at hovedårsagen til, at de ikke ville indgå i et forlig, var manglende tillid til regeringen, bl. a. manglende tillid til sparevilje. Må jeg have lov til at sige, at de to partier i de måneder, hvor vi har gennemgået finanslovsforslaget, har haft alle muligheder for at vise befolkningen, at den i hvert fald kunne have tillid til, at venstre og konservative politikere i 1965 ikke blot ville tale om besparelser, men også foreslå sådanne. Det er ikke gået sådan, og derfor må vi og befolkningen indtil videre regne med, at de to partiers stilling til besparelser ikke har ændret sig stort siden 1950, da vi sidst fik at vide, hvorledes disse partier forholder sig, når det er dem, der som de ansvarlige skal give besked om sparemuligheder.

Jeg tror, det kan være sundt netop i dag at minde om, at det spareudvalg, der blev nedsat den 28. april 1950, og som fik teknisk og al mulig anden assistance stillet til rådighed, efter ikke mindre end 113 møder nåede frem til en samlet besparelse på 21 mill. kr. Da dette resultat ikke tilfredsstillede finansudvalgets daværende formand, venstremanden Jensen-Brobys, stillede han krav om, at alle bevillinger på finanslov og tillægsbevillingslov, som ikke var fastlagt i særlige love, og alle administrationsudgifter, som ikke var lovbundne, skulle nedsættes med 10 pct. Dette prisværdige initiativ blev herefter forelagt de respektive ministre til udtalelse, og jeg

skal kort — ikke for at drille, men for at vise, hvor vanskeligt det er selv for konservative og venstreministre at spare — gengive hovedindholdet af nogle af de svar, der blev resultatet af Jensen-Brobys initiativ.

Statsministeren, det nuværende ærede medlem hr. Erik Eriksen, svarede: besparelser ud over de allerede opnåede vil ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning. Udenrigsministeren, den konservative Ole Bjørn Kraft, oplyste, at han havde fundet frem til yderligere 100.000 kr.s besparelse, og sluttede: besparelser ud over de allerede opnåede vil ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning. Landbrugsministeren, venstremanden Jens Sønderup, sagde kort og godt: besparelser ud over de allerede opnåede vil ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning. Indenrigs- og boligministeren, den konservative Aksel Møller: besparelser ud over de allerede opnåede vil som hovedregel ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning. Men hvis spareudvalget ønskede det, ville han dog kunne spare 15.653 kr. yderligere på en række tilskud. Arbejds- og socialministeren, det nuværende ærede medlem hr. Poul Sørensen: der menes ikke at foreligge mulighed for at gennemføre besparelser ved den af mindretallet foreslåede ordning. Men ministeren var dog rede til, for så vidt spareudvalget måtte ønske det, at deltage i en fornyet gennemgang af en række bevillinger på i alt 309.100 kr., nemlig tilskud til forskellige foreningers og selskabers sociale og humanitære arbejde. Kirkeministeren, Hermansen, kort: det henstilles, at mindretallets forslag ikke gennemføres. På samme linje lå forsvarsministeren, og selv fra finansministeren, venstremanden Thorkil Kristensen, hed det: besparelser ud over de allerede opnåede vil ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning.

Lad mig endelig slutte med undervisningsministeren, den konservative Flemming Hvidbergs svar: besparelser ud over de allerede opnåede vil ikke kunne gennemføres ved den af mindretallet foreslåede ordning. En sådan beskæring vil ikke kunne foretages, uden at der derved vil ske uoprettelig kulturel skade for vort land. De udgifter,

[Lysholt Hansen.]

det offentlige i Danmark ofrer på kulturelle anliggender, er af forholdsvis beskedent omfang i sammenligning med, hvad andre lande sætter ind.

Disse ansvarsbevidste ministersvar kan findes i spareudvalgets betænkning fra side 143 og fremsættelse, og det er lystelig læsning.

Som man vil se, er der udmærket harmoni mellem disse svar fra venstre- og konservative ministre og de manglende spareforslag fra de samme partiers nuværende repræsentanter i det høje ting. Jeg har fundet det nødvendigt at drage denne sammenligning, fordi jeg synes, den er yderst relevant i forbindelse med den udtalelse, de to partier har afgivet i tillægsbetænkningen, hvor man indskrænker sig til at sige, at man af principielle grunde vil stemme imod ændringsforslagene nr. 229, 438 og 461.

Skulle jeg efter dette karakterisere de to partiers sparepropaganda, vil jeg kalde den politisk pop, som nok i en kortere tid kan samle mange fans, men jeg gør opmærksom på, at fans meget hurtigt finder nye idoler. Det tror jeg de to partier skulle overveje.

Ændringsforslag nr. 229 drejer sig om en forhøjelse på 250.000 kr. af en bevilling til oprettelse af et sekretariat til gennemførelse af en central personregistrering. Efter hvad der af indenrigsministeren er fremført over for finansudvalget, vil en central personregistrering betyde en rationalisering med efterfølgende besparelser for det offentlige. Jeg troede egentlig, at rationalisering i den offentlige administration var noget, der var principiel enighed om her i tinget; derfor er jeg også spændt på at høre, hvori den principielle uenighed nu består. På mit partis vegne kan jeg i hvert fald anbefale at stemme for dette ændringsforslag.

Jeg har også lidt svært ved at se det princip, der ligger bag venstres og de konservatives afvisning af forslaget om 5 nye stillinger i ministeriet for kulturelle anliggender. Jeg kan ikke forstå, at man kan have noget principielt imod, at der antages personale til at løse de opgaver, vi her i folketinget ved lov har pålagt et ministerium at gennemføre. Ingen af os kan rende fra, at folketinget de 2 sidste år har vedtaget omfattende nye love om teatre, film, kunstmuseer, musikkonservatorier, landsdels- og byorkestre, kulturhistoriske lokal-

museer, statens kunsthøjsskole o. s. v., og vi vidste alle, at gennemførelsen af denne lovgivning ville kræve arbejdskraft i ministeriet. Det er denne arbejdskraft, der nu søges bevilling til, og jeg kan ikke se, efter hvilket princip venstre og de konservative afviser det.

Endelig afviser man, også af principielle grunde, ændringsforslag nr. 461 om at yde forfatteren, dr. phil. Johs. Lehmann, der i forvejen står opført på finansloven med en fast årlig statsydelse på i alt 1.672 kr., som de to partier har stemt for, en supplementydelse på 4.000 kr. for hvert af de følgende 3 år, så han kan foretage de nødvendige rejser til danske, svenske og norske arkiver for at finde materiale til et politisk-historisk værk, han er ved at skrive om svenske regeringer op til Per Albin Hansson. Jeg er meget spændt på at høre, hvad det er for et princip, der ligger til grund for, at man afviser denne bevilling på 4.000 kr. i de følgende 3 år.

Efter at vi her i tinget nu har færdiggjort størsteparten af de love, der i det kommende år skal sikre det kasseoverskud, som der har været enighed om vil være nødvendigt, foreligger nu yderligere til behandling ikke mindre end 200 ændringsforslag fra finansministeren. Med disse ændringsforslag føres finanslovsforslaget å jour, så finansloven efter tredje behandling vil fremtræde så reel, som det er muligt. På mit partis vegne kan jeg anbefale disse ændringsforslag. Hermed indarbejdes såvel de nye indtægter ved skatter og afgifter som de forhøjede udgifter til børnetilskud i loven. De fleste af finansministerens ændringsforslag har til formål ved indtægtsforøgelse og besparelser at tilvejebringe den samlede besparelse på finanslovsforslaget på godt 233 mill. kr. Jeg vil gerne have lov at sige, at det glæder mig, at besparelserne på åndssvageforsorgen nu er taget ud.

Jeg skal med hensyn til besparelserne bare nævne et enkelt område. Blandt de spareforslag, der har fremkaldt særlig debat, var de eventuelle besparelser på undervisningsministeriets budget. Selvfølgelig må også udgifterne på dette felt passes ind i den almindelige økonomiske ramme, men det er på den anden side et område, hvor man med megen ret kan spørge, om vi nu også har råd til besparelser. Der sker en

[Lysholt Hansen.]

voldsom udvikling i alle former for uddannelse, både gennem stærkt stigende tilslutning til uddannelserne — en stigning, der rejser krav om investeringer i bygninger og undervisningsmaterialer — og også i form af forbedringer af de forskellige uddannelsers indhold, så de stadig kan svare til de krav, der stilles. Ikke mindst erhvervsuddannelsen er inde i en stærk udvikling. Her er et af de mange felter, hvor offentlige drifts- og anlægsudgifter direkte kommer erhvervslivet til gode.

På undervisningsministeriets budget er over 90 pct. lovbestede udgifter. For den største udgiftsposts vedkommende, folkeskolen, hvis budget for det kommende finansår nærmer sig 1 milliard, er 98 pct. således lønninger, tilskud til lønninger og elevtilskud. Det vil sige, at besparelser på undervisningsministeriets budget i særlig grad vil gå ud over ny aktivitet og nye initiativer.

Hvis de krav om besparelser på op til 500 mill. kr., som blev stillet af de konservative, skulle have været imødekommet, ville det have betydet et meget alvorligt tilbageslag på uddannelsessektoren. Den besparelsesplan, regeringen fremsatte som led i de firkantede forhandlinger, var ikke omfattende nok for oppositionspartierne. Som forholdene nu har formet sig, har regeringen ændret spareforslagene på en sådan måde, at undervisningsministeriets budget, der er det næststørste, vel ikke helt går ram forbi, men udbygningen af uddannelsen kan dog fortsættes, uden at der sker afbræk i udviklingen.

Som finanslovsforslaget nu er affattet, vil der, selv om de foreslåede besparelser på undervisningsministeriets driftsbudget på 3,5 mill. kr. gennemføres, alligevel være tale om en stigning på driftsbudgettet på mere end 190 mill. kr. For anlægsbudgettes vedkommende vil besparelserne medføre, at niveauet for nye bygge- og anlægsarbejder vil være det samme for det kommende år, som det var for sidste år. Jeg er glad for, at det har formet sig sådan for dette budgets vedkommende.

I øvrigt fordeler besparelserne sig med 56 mill. kr. på driftsudgifterne, 56 mill. kr. på vejfonden, 100 mill. kr. på anlægsudgifter

på finanslovsforslagets §§ 27 og 28 og endelig 22 mill. kr. på nye udlån på § 30.I.C.

Som det vil fremgå af det her nævnte, har regeringen bestræbt sig for at bevare den sociale balance, det fremgår af finansministerens ændringsforslag, og jeg synes også, det er værd at nævne, at den store nedsættelse af tilskuddene til de anerkendte arbejdsløsheds-kasser, som findes i ændringsforslagene uden for betænkningen nr. 71-73, er et klart bevis på, at man ikke alene forventer at kunne opretholde den fulde beskæftigelse, hvad der er noget helt afgørende for socialdemokratiet, men at man også regner med og vil tilstræbe, at antallet af arbejdsløshedsdage i det kommende år kan komme endnu længere ned.

Jeg vil gerne understrege dette, fordi det netop er udviklingen frem mod den fulde beskæftigelse, hvor alle hænder er i gang med at skabe nye værdier, der er skyld i, at Danmark står som det land i den vestlige verden, der i 1964 har haft den stærkeste stigning i nationalproduktet målt i uændrede priser, nemlig en stigning på 7 pct., mens stigningen i Vesttyskland har været 6,5 pct., i Norge 6, i Sverige 6, i Holland 5,5, i Frankrig, Finland, Belgien og USA 5, i Storbritannien 4 og i Italien kun 3 pct. Jeg synes, det skal med i billedet i en tid, hvor folk efter avisomtalerne af, hvad der foregår her i salen, snarest kunne få det indtryk, at landet er ude i en voldsom krise.

Med i billedet hører også den kendsgerning, at de samlede investeringer i 1963-64 er steget meget stærkt, nemlig med 15-20 pct. i faste priser, så investeringernes andel i bruttofaktoringkomsten i 1964 var godt 33 pct., hvilket er den højeste investeringsandel, vi har oplevet til dato. Jeg ser ikke bort fra, at netop dette høje investeringsniveau medvirkede til det underskud på vare- og tjenestebalancen over for udlandet på godt 1.300 mill. kr., vi fik i 1964. Det er klart, at man kunne have undgået dette underskud, såfremt man havde ført en økonomisk politik, der havde bremset investeringerne, f. eks. ved at vi havde sikret os et væsentlig større kasseoverskud, end vi gjorde. Men det havde vi jo aldrig fået oppositionens tilslutning til, og hvem ville med glæde have set på, at de private

[Lysholt Hansen.]

investeringer var stagneret også i 1964? Næppe de kredse, som oppositionen støtter sig til.

Selv om det er klart, at det kan være fornuftigt — som det er sket — i det kortere løb at finansiere en del af den økonomiske vækst ved at forøge nettogælden over for udlandet, er det lige så klart, at man i det lange løb må tilstræbe nogenlunde ligevægt på betalingsbalancen. De ændringsforslag, vi behandler, er da netop også udtryk for regeringens ønske om i de kommende år at søge at nedbringe underskuddet i forhold til det, vi har haft i 1964. Der skulle således med det foreslåede kasseoverskud være udsigt til, at underskuddet på betalingsbalancen i 1965 vil blive nogle hundrede millioner kroner lavere end forrige år. Glædeligt synes jeg også det har været, at vi trods betalingsbalanceunderskud har haft en bemærkelsesværdig eksportfremgang i 1964, hvorved den linje fortsættes, som har gjort sig gældende i de senere år. For industrieksportens vedkommende ligger Danmark simpelt hen i toppen af de senere års eksportfremgang. Siden 1958 er den fordoblet, hvilket næppe nogen havde drømt om for 5-6 år siden. Med den stramning af finanspolitikken, som denne finanslov vil være udtryk for efter vedtagelsen, er der al mulig udsigt til, at stigningstakten i eksporten vil kunne holde sig i 1966 til gavn for os alle.

Man hører undertiden den påstand, at vi har inflation i Danmark. Nu kan det naturligvis altid diskuteres, hvad man forstår ved inflation, men én ting er givet, nemlig at vi ikke har haft kraftigere stigninger i pris- og omkostningsniveauet i de senere år, end at vi har kunnet forøge industriens konkurrenceevne ganske betydeligt. Der er intet bedre bevis herpå end den omtalte, meget bemærkelsesværdige eksportstigning, som overgår, hvad praktisk taget alle andre vestlige lande har kunnet præstere.

Det er klart, at det må være en afgørende bestræbelse for os at sikre, at industriens konkurrenceevne ikke forringes. Ved de nyligt afsluttede overenskomster blev der af arbejdsmarkedets parter demonstreret en udtalt vilje til at tage de fornødne hensyn. Dette ville imidlertid have været uden større betydning, hvis ikke et flertal i folke-

tinget på samme måde havde vist sig ansvarsbevidst. Jeg er glad for, at der trods venstres og de konservatives vrangvillighed dog her i tinget har kunnet samles et flertal om at øve dagens nødvendige gerning.

Til slut kan jeg på mit partis vegne anbefale de ændringsforslag, der foreligger fra ministrene.

Damsgaard: Nu er vi så nået frem til den afsluttende behandling af det mærkelige finanslovsforslag for 1965-66, mærkeligt, fordi det, da det blev fremsat i efteråret 1964, og medens vi i mange og lange møder i finansudvalget har behandlet det, ikke kunne hænge sammen. Udgifterne var meget større end indtægterne, og det er jo ikke noget godt grundlag for et budget. Under disse vilkår, hvor vi ikke vidste, hvor de manglende milliardindtægter skulle komme fra, har vi måttet behandle det kommende års finanslovsforslag i finansudvalget.

Nu er der så i går her i tinget ved de vedtagne skattelove, hvor regeringen har skrabet bunden, så det har støvet, fremskaffet de indtægter, der måtte til for — forhåbentlig — at få 1965-66-finansloven til at hænge sammen.

Finansudvalget har afgivet en tillægsbetænkning til tredje behandling, hvori der er stillet 625 ændringsforslag; det er måske endda ikke så overvældende mange i betragtning af, at vi i tidligere år har været oppe på en 1.500-1.600 ændringsforslag, og det kunne være udtryk for en bedre budgetlægning end tidligere. Men netop i år har jeg svært ved at rose finansministeren, når jeg tænker på det meget, der oprindeligt slet ikke var medtaget. I år kan vi slet ikke tale om et ærligt finanslovsforslag, og nu er vi da også med de sidste ændringsforslag kommet op på 826 ændringsforslag.

Venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget har i tillægsbetænkningen skrevet, at man er af den opfattelse, at et af de afgørende finanspolitiske problemer er at få begrænset statens udgifter som helhed, og at den anstrengte statsfinansielle situation nødvendiggør, at der foretages en meget kritisk gennemgang af statsudgifterne med henblik på gennemførelse af de nødvendige besparelser på såvel de lovbundne som andre udgifter, herunder ikke mindst administrationsudgifterne. Den

[Damsgaard.]

praktiske gennemførelse heraf påhviler regeringen, der har ansvaret for administrationen.

Mindretallet må kritisere, at regeringen ikke på et tidligere tidspunkt har taget initiativet til at fremsætte forslag om omfattende besparelser på statens drifts- og anlægsbudget, hvorved væksten i de stærkt og hastigt voksende statsudgifter kunne være bremset. Mindretallet tager til efterretning, at finansministeren over for udvalget har oplyst, at han har foranlediget, at samtlige styrelser optager deres udgiftsbudgetter til revision, og at den statsfinansielle situation for tiden er genstand for overvejelser i det af folketinget nedsatte udvalg angående de af regeringen fremsatte forslag til lov om afgiftsforhøjelser m. v. Venstre har ikke stillet konkrete ændringsforslag, fordi finansministeren gav os tilsagn om omfattende besparelser på budgettet. Det må være fagministrene, som har administrationen under sig, der må holde igen på nye og for store krav om offentlige midler. Der er jo trods det ærede medlem hr. Lysholt Hansens udtalelser næsten ikke andre, der kan.

Ser man bort fra den på finansloven for 1964-65 opførte landbrugsstøtte, der ikke var medtaget på finanslovsforslaget for 1965-66, kunne vi konstatere en stigning på dette ene år på ca. 2.115 mill. kr. Det er også de lovbundne udgifter, der er steget — naturligvis er det det og måske mest dem, det ved jeg godt — men har vi vedtaget love, der trækker større udgifter efter sig, end det senere viser sig samfundet har råd til at bære, lad os så være ærlige og erkende det og lave disse love om igen. Gyldne løfter over for befolkningen trækker ofte dyre udgiftslove efter sig. Skatteborgerne kender det indtil trivialitet, og på det sidste ømmer disse skatteborgere sig slemt. Jeg mener, det er på høje tid at tage hånd i hanke med denne økonomiske flohed, som samfundet ikke har råd til; men finansministeren kan velsagtens ikke rigtig forstå mine tanker og vil vel heller ikke tage hensyn til mine velmente råd.

Det er i hvert fald ikke for meget sagt, at det er et helt andet finanslovsforslag, vi i dag har til behandling, end det, der i december var til første behandling. Det er af andre blevet sagt, at tallene i mellem-

tiden er eksploderet for den højtærede finansminister; men jeg synes, det bør tilføjes, at eksplosionerne nærmest har mindet om drengetidens skrubbudser, hvor ingen rigtig vidste, hvor næste brag ville føre hen. Den højtærede finansminister har udtrykt sig i buketter, og har jeg forstået det rigtigt, kan vi med det allerførste vente endnu én.

I virkeligheden står vi derfor med et finanslovsforslag, som end ikke her ved tredje behandling er det færdige og endelige udtryk for statsfinanserne i det finansår, som begynder på torsdag. Jeg skal ikke fordybe mig i dette, selv om det er med til at give billedet af regeringens økonomiske politik. Jeg skal heller ikke gentage de drøftelser, som i den senere tid er foregået i det høje folketing vedrørende den økonomiske politik, selv om finanslovsforslaget og finanslovdebatten på sin vis skulle være det sted, hvor overblikket og sammenhængen med den øvrige lovgivnings økonomiske virkninger kom til udtryk. Et par hovedtræk bør dog drages frem.

Et hovedtræk og en afgørende del af baggrunden for de vanskeligheder, vi i øjeblikket står i, er den ganske enkle kendsgerning, at vi i dette år må forudse indkomststigninger, som af regeringen gøres op til 12 pct., over for produktionsstigninger på 4 pct. Det centrale i regeringens bestræbelser har da været og måtte være at tilintetgøre denne indkomststigning igennem øgede skatter og øgede afgifter. De for mange penge skulle, som den tidligere nationalbankdirektør har udtrykt det, skummes af. Det var konsekvensen af en indkomstpolitik, der slog fejl, som vi her stod over for.

Men én ting må vi huske på: vel kan skatterne tage pengene fra folk, men man fjerner ikke dermed omkostningsstigningen og konkurrencesvækkelsen, tværtimod. Der findes ganske enkelt ikke den lap, som bagefter kan gøre buksene lige så gode, som hvis de havde været syet fornuftigt fra starten. Derfor lagde venstre både forud for septembervalget og gennem hele efteråret afgørende vægt på, at der sikredes det bedst mulige grundlag for en forsvarlig indkomstpolitik. Jeg sammenfattede det ved første behandling af finanslovsforslaget i en direkte opfordring til regeringen om denne gang helt klart at sige, hvad den anså for de sam-

[Damsgaard.]

fundsøkonomisk forsvarlige rammer for indkomstpolitikken, hvis vi skulle undgå den situation, vi i dag står i. Regeringen ville det dengang anderledes, men mon ikke mange har en fornemmelse af, at situationen i dag havde været en hel anden, hvis regeringen dengang og i tide havde haft mod til åbent at sige, at konsekvenserne af den førte indkomstpolitik ville blive både rækken af buketter og prisstigninger, som i det væsentlige vil opsuge det, skatterne lader tilbage.

I denne forbindelse kan der være grund til at spørge: giver det virkelig ikke regeringen grund til alvorlige betænkeligheder, at den førte politik vil efterlade store omkostningsstigninger for erhvervene, og det oven i købet på baggrund af, at besvarelserne i afgiftsudvalget klart viser, at vi i de senere år her i landet har haft stærkere prisstigningstendenser, end man har haft i de lande, vi først og fremmest samhandler med?

Jeg har fundet nogle tal i bilaget til afgiftsudvalgets betænkning — de findes i Folketingstidende 1964-65, tillæg B. sp. 385. Jeg ville egentlig gerne have haft dem med også i forhandlingerne i Folketingstidende, men jeg ved, hvor besværligt det er. Måske kan jeg kort referere dem. Detailprisindekset er i 1953 sat til 100 i følgende lande: Danmark, Sverige, Norge, England, Vesttyskland, Holland, Belgien og USA, og i tabellen kan man se stigningen frem til 1964. Jeg skal kun nævne tallene for 1964: Danmark 145, Sverige 142, Norge 142, England 137, Vesttyskland 124, Holland 139, Belgien 120 og USA 117.

En anden følge af den førte politik er nødvendigheden af et betragteligt kasseoverskud på statsfinanserne. Vi har ikke fra venstres side bestridt størrelsen af dette behov, men skulle et sådant kasseoverskud have mening i den aktuelle situation, måtte en afgørende betingelse naturligvis være, at væsentlige dele af det ikke på en eller anden måde på ny gled ud i kapløbet efter varer — efter varer, som ikke findes. I det hele taget må man vel sige, at kasseoverskuddet i socialdemokratiske regeringers hænder har ændret karakter fra at være et redskab i konjunkturpolitikken til at være et sted, hvor man ligesom tæller nogle af de fejlt-

gelses sammen, man har begået andetsteds i den økonomiske politik.

Et andet adsnit af finanslovsforslaget, som i særlig grad har været fremme i den senere tids drøftelser, er det offentliges bygge- og anlægsvirksomhed. I det oprindelige finanslovsforslag, som vi behandlede i december, regnede den højtærede finansminister med en udgiftsstigning på denne post på mere end 40 pct. Jeg skal ikke nægte, at jeg udtrykte nogen skepsis med hensyn til, hvor den arbejdskraft skulle komme fra, som kunne omsætte disse bevillinger i praktiske resultater, for bevillinger alene gør det ikke, de er kun tom vinduespynt, hvis de praktiske, produktionsmæssige muligheder ikke er til stede. Regeringen har siden foreslået stigningen på denne post kraftigt beskåret, og jeg må vel heri se en erkendelse af, at de praktiske muligheder for disse projekters gennemførelse ikke var skabt. Men jeg må samtidig stærkt understrege, at nedskæringer alene ikke løser de store opgaver, vi ubestridelig står over for, både når det gælder uddannelse, sociale områder og andre ting.

Gang på gang har venstre peget på veje til en forbedring af det produktionsmæssige grundlag, som skulle sætte os i stand til at nå videre både med disse opgaver og med erhvervenes udvikling. Lad mig blot nævne en sanering af boligproduktionens vilkår, gennemførelse af fri arbejdsret og en skattereform, der ikke unødigt hæmmer arbejdsindsats og opsparing. I virkeligheden har regeringen alt for længe tøvet på disse konstruktive områder. Både herigennem og gennem den fejlslagne indkomstpolitik og manglende overblik over de økonomiske muligheder har regeringen et tungt ansvar for, at det har været nødvendigt at skære ned også på de opgaver, hvis løsning alle partier i folketinget havde givet tilslutning til.

Vi har altså ikke stillet konkrete ændringsforslag, men der er dog i tillægsbetænkningen nævnt enkelte særlige udgiftsposter, som venstre principielt går imod. Nogle af disse gik vi imod, da de som aktstykker blev forelagt i finansudvalget; det gælder f. eks. forslaget om nyoprettelse af 5 stillinger i ministeriet for kulturelle anliggender. Vi er ængstelige for administrationens vækst.

[Damsgaard.]

Jeg tror, man regnede med, at der i alle statsvirksomheder skulle ansættes yderligere 5.000 personer i indeværende år. Må jeg spørge finansministeren: hvor mange personer regnes der nyansat i statens tjeneste i 1965-66?

I finansudvalgets betænkning fra den 24. februar 1965 oplystes det ad § 23, at en sammenligning mellem finanslovsforslagene for 1964-65 og 1965-66 viser en samlet stigning i statens udgifter til lønninger m. v. på i alt ca. 450 mill. kr., hvoraf dog kun ca. 420 mill. kr. er af reel karakter. Af denne stigning skyldes ca. $\frac{1}{3}$ dyrtidsreguleringen, statens arbejdsgiverbidrag til ATP og ydelsen af alderstillæg. De resterende $\frac{2}{3}$ fremkommer ved forøgelse af det løst ansatte personale, navnlig ved forsvaret og inden for undervisningsområdet.

Et andet eksempel er byggeriet på den kgl. grønlandske handels plads her i København, hvor vi ikke vil være med til, at der bygges lager-, kontor- og værkstedsrum, fordi vi principielt mener — og i praksis gerne så det gennemført — at den grønlandske handel helt eller delvis bør flytte sit domicil og sin virksomhed til en nordvestjysk havn, gerne til den nye Hanstholm havn.

Vi er også gået imod en til § 30 knyttet tekstanmærkning om indrømmelse af rentefrihed til den selvejende institution Landboskolen ved Odense for et ekstraordinært statslån på 250.000 kr. Skolen har haft rentefrihed for lånet lige siden 1948-49. Flertallet i finansudvalget har nu igen bevilliget rentefrihed for en ny 5-årig periode. Jeg synes, det er en urimelig forskelsbehandling, der her finder sted; de 10.000 kr. årlig, som rentefriheden repræsenterer, er for enhver landbrugsskole et betydeligt beløb at slippe for på udgiftssiden. Disse skoler har vanskelige økonomiske vilkår i disse år.

Der er i tillægsbetænkningen anført 3 ændringsforslag, som venstre af principielle grunde vil stemme imod, og jeg vil gerne

anbefale andre partiers medlemmer her i tinget at gøre det samme.

Det drejer sig først om ændringsforslag nr. 229 til § 13 om oprettelse af et sekretariat til gennemførelse af en central personregistrering. Vi tror sandelig også ligesom det ærede medlem hr. Lysholt Hansen, at der skal rationaliseres i administrationen. Men en ny institution, der overlapper dem, vi har, kan kun gøre administrationen dyrere. Vi tror ikke, der er særlig brug for et sådant sekretariat. Vi har jo folkeregistrene, der virker meget godt; vi har flere andre registre på forskellige områder, og ude i sognene har vi kirkebøgerne. Jeg har forstået af et samråd med den højtærede indenrigsminister, at disse institutioner skulle opretholdes ved siden af den nye. En central personregistrering vil dog immervæk koste 250.000 kr. til sekretariatsundersøgelser og 3 mill. kr. årlig i udgifter ved udnyttelse af systemet.

Ændringsforslag nr. 438 til § 21 kan vi heller ikke gå ind for. Det vedrører oprettelsen af 5 nye stillinger i ministeriet for kulturelle anliggender. Da dette ministerium blev oprettet, var vi mange her i tinget, der tvivlede på nødvendigheden heraf. Men det skete altså, og jeg forstod dengang, at opgaverne skulle være nok så begrænsede. Dog har det senere vist sig, at der har været stor vækst på dette område, også i administrationen. Udgifterne i 1962-63 var 109 mill. kr. og vil i 1965-66 være 194 mill. kr. Vi har været betænkelige ved væksten i personale her som andre steder i administrationen. Jeg husker, at vi for et par år siden gik imod en økonomisk konsulent til kulturministeriet. Det var måske ikke så klogt, for det har senere vist sig, at ministeren havde hårdt brug for en sådan. Nu skal der altså igen oprettes 5 nye stillinger. Vi mener, det er nødvendigt at holde igen på de mange nyoprettede stillinger.

Endelig er der ændringsforslag nr. 461 til § 21 angående tilskud til udarbejdelse af et politisk-historisk værk om de svenske regeringer fra Louis de Geer til Per Albin

[Damsgaard.]

Hansson. Jeg vil ikke på forhånd benægte, at det måske kan være et nok så interessant emne; men kan det dog ikke gå an at overlade denne opgave til svenskerne?

Så kommer jeg til ændringsforslagene uden for betænkningen.

Kulturministerens 2 ændringsforslag på blad nr. 268 vil jeg anbefale at stemme for; de drejer sig om den omtalte kunstnerstøtte. Jeg vil være med til at yde det, som loven om Statens Kunstfond forudsætter, men jeg vil ikke være med til at gå ud over lovens rammer bortset fra den ene statsydelse på 10.000 kr., som ventes at falde bort ved ledighed.

De af finansministeren stillede besparelsesforslag vil jeg anbefale at stemme for. Jeg har ofte været inde på dette emne ved tidligere finanslovdebatter. Det kan selvfølgelig altid diskuteres, om det er de rigtige områder, de enkelte fagministre foreslår at spare på. Der er enkelte områder, som jeg er endog meget betænkelig ved, for det er jo anlægsbudgetterne, der særlig har måttet holde for. Men det samlede budget på dette område var formentlig også så stort, at der ikke var mulighed for at realisere det hele. Vi må bare ikke, når vi skal finde frem til disse besparelsers placering, glemme egnsudviklingshensynet. Vi havde vel nok ventet, at en større del af besparelserne havde fundet sted på driftsbudgettet.

Landbrugsstøtten i § 11 på de 310 mill. kr. vil venstre naturligvis stemme for; men vi venter i øvrigt, at der kan ske forhøjelser af dette beløb, når landbrugslovene kommer til særskilt behandling i folketinget.

Når de ændringsforslag, som buketbehandlingen i går har affødt, nemlig ændringsforslagene til §§ 1 og 2, kommer til afstemning, vil jeg anbefale, at man i overensstemmelse med, hvad venstre gjorde i går, stemmer for nr. 2, 3, 12, 13 og 15 og undlader at stemme ved afstemningen om de øvrige numre under de to paragraffer.

Endelig vil jeg med de undtagelser, jeg har nævnt, anbefale, at man stemmer for de af ministeren i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag og imod de af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag.

Til sidst vil jeg anbefale at stemme for finanslovsforslaget for 1965-66.

Thestrup: På mit partis vegne skal jeg gøre nogle bemærkninger til tillægsbetænkningen til finanslovsforslaget og til de til tredje behandling stillede ændringsforslag.

Så kort tid efter en storpolitisk debat finder jeg ingen anledning til her at gå nærmere ind på det, som mit partis medlemmer af finansudvalget sammen med venstres medlemmer af finansudvalget har udtalt i tillægsbetænkningen om regeringens almindelige politik. Jeg vil dog gerne tilføje følgende:

Arbejdet i finansudvalget drejer sig ikke om de lovbestemte udgifter, som vi jo ikke kan træffe bestemmelse om dér. Det er dog sikkert navnlig på dette område, at der bør sættes ind, hvis man skal nå frem til betydelige besparelser på statsbudgettet.

Jeg har tidligere foreslået, at man gik disse udgifter igennem. Nu er der jo nedsat en kommission til at gennemgå den sociale lovgivning, bl. a. også for at finde frem til besparelser — naturligvis uden at forringe den sociale standard. På en lang række af de øvrige områder burde man foretage en lignende gennemgang af lovgivningen. Vi har i årene siden krigen haft en så vidtstrakt lovgivning på næsten alle områder, og den har ofte måttet foregå i et så hurtigt tempo, at det er ganske utænkeligt, at der ikke skulle være fejl eller overlapninger. Jeg kan naturligvis ikke her sige, hvor disse fejl er. Det er jo netop det, man skulle finde frem til ved en gennemgang som den, jeg taler om.

Overtoldinspektør Damsgaard Hansen har i en artikel i Berlingske Tidende givet udtryk for, at statsadministrationen ikke bør medvirke til en sådan gennemgang, da de fejl og overlapninger, der er i lovgivningen, efter hans opfattelse alene skyldes folketinget og ikke administrationen. Det er naturligvis rigtigt, at de fejl, der findes i lovgivningen, skyldes lovgivningsmagten; men dels er lovgivningsmagten jo ikke folketinget alene, men kongen og folketinget i forening, og da kongen jo udøver sin magt gennem sine ministre, kan den udøvende magt ikke gå fri for ansvar; dels — og det er langt det vigtigste for mig — er det ikke så meget spørgsmålet om, hvem fejlene skyldes, som spørgsmålet om, hvordan de kan rettes, der har betyd-

[Thestrup.]

ning. Hvis den højtærede minister har sympati for tanken om at finde frem til besparelser ved at rette fejl i lovgivningen og overlappinger i de lovbestemte udgifter, vil jeg bede ministeren overveje, hvordan det kan lade sig gøre.

Det andet punkt, hvor staten efter mit partis opfattelse har alt for store udgifter, er administrationen, hvor en modernisering og rationalisering er tiltrængt. Der har jo været forsøgt på det nogle gange, og jeg har forstået, at den højtærede minister er gået i gang med at lade egentlige rationaliseringseksperter se på sagen. Jeg så imidlertid også, at Ministerialforeningens formand, hr. Rasmus Reeh, i en artikel i Information udtalte sig mod dette og hævdede, at ingen bedre end administrationens folk kunne sige, hvor der kunne ske besparelser og moderniseringer. Jeg tør ikke sige, om ministeren eller hr. Rasmus Reeh har ret, men én ting må denne forskel i opfattelsen i alt fald ikke medføre: den må ikke medføre, at rationaliseringsbestræbelserne går i stå eller lægges på hylden. Vi kan nemlig ikke vedblive med disse stadige udvidelser af administrationen.

Jeg er da helt klar over, at folketinget ikke kan sige sig fri for ansvar. Vi er alt for tilbøjelige til at oprette nævn og råd og udvalg så på det ene, så på det andet område. Vi er også alt for tilbøjelige til at lave love, der forudsætter stadig stigende personale i administrationen. Efter min opfattelse vil imidlertid ingen bedre være i stand til at hindre, at folketinget her går for vidt, end regeringen; men regeringen er desværre gået den modsatte vej, den har intet alvorligt gjort for at holde igen på udvidelserne.

Jeg er ikke enig med det ærede medlem hr. Lysholt Hansen i, at de enkelte finansudvalgsmedlemmer skulle være i stand til at få skabt virkelige ændringer inden for administrationen. Det er nemlig ikke gjort med at søge enkelte stillinger nedlagt eller med at modsætte sig oprettelsen af enkelte nye stillinger. Jeg betoner endnu en gang, at det for at få virkelige besparelser inden for administrationen vil være nødvendigt med en ændring af hele systemet, og at en sådan naturligvis kræver, at først og fremmest regeringen er indstillet derpå, ja, går

helhjertet ind derfor. Jeg kan forsikre både regeringen og det ærede medlem hr. Lysholt Hansen om, at vi meget gerne i mit parti vil være med hertil, men vil man hovedet gøre noget fra regeringens side på dette område?

Jeg skal undlade her at komme ind på det tredje område, hvor en ændring kunne bevirke betydelige besparelser, nemlig refusionernes vidtstrakte og tilsyneladende uigennemtrængelige jungle.

De bevillinger, der ligger uden for disse tre områder, er dem, vi først og fremmest behandler i finansudvalget. Behandlingen i finansudvalget har den egenskab, at vi i meget høj grad forhandler os til rette. Derfor er der på dette område kun få uoverensstemmelser, og naturligvis er uoverensstemmelserne færre i en tid som nu, hvor staten har økonomiske vanskeligheder og man derfor er tilbageholdende med ansøgninger af denne art.

De tre ændringsforslag, vi er gået imod af principielle grunde, er følgende: nr. 229 er vi gået imod, fordi vi finder, at et centralregister som det foreslåede er unødvendigt, og fordi vi ikke ønsker kirkebogsføringen gjort betydningsløs; nr. 438 er vi gået imod, fordi vi finder den pågældende udvidelse af personalet i ministeriet for kulturelle anliggender unødvendig, og nr. 461 er vi gået imod, fordi vi mener, at en bevilling som denne, der vedrører et værk, der hverken er af videnskabelig eller af kunstnerisk art, ikke hører hjemme på finansloven.

Af de i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag vil mit parti altså stemme imod de tre, jeg her har nævnt.

Vi vil stemme for ændringsforslagene nr. 16, 17, 186, 484, 583, 185, 231-241, 466-471, 485 og 559. Vi vil stemme imod de af socialistisk folkeparti stillede ændringsforslag, nemlig nr. 69, 184, 230, 371, 465, 543 og 574. Vi vil stemme for de to af ministeren for kulturelle anliggender uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag. Vedrørende de af finansministeren uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag vil mit parti undlade at stemme ved afstemningen om de til § 1 under numrene 1 og 4-11a, begge indbefattet, og det til § 2 under nr. 14 stillede ændringsforslag, medens vi vil stemme for resten, herunder ændringsforslag nr. 26 til § 11, udgifter i

[Thestrup.]

henhold til loven om afsætning af danske landbrugsvarer m. m., 310 mill. kr.

Jeg henstiller til den højtærede minister, at han ikke benytter den bemyndigelse, han ifølge den i tillægsbetænkningen anførte tekstanmærkning nr. 16 til § 1 får til at forringe afskrivningsreglerne for varelagre.

Endelig skal jeg bemærke, at vi vil stemme for finanslovsforslaget som helhed.

Grethe Philip: Efter den debat om statens økonomiske politik, der har været ført her i de sidste uger, er det værd at pege på, at der igen i år har været meget stor enighed mellem partierne under behandlingen i finansudvalget af de mange enkelte forslag. Enigheden går så vidt, at der af de mange hundrede ændringsforslag, der er opført i tillægsbetænkningen, kun er 3, som VK-partierne går imod.

Det mest omfattende af disse vedrører oprettelse af et sekretariat til gennemførelse af en central personregistrering. Forslaget tilsigter en rationalisering af dele af vor statsadministration, og mit parti føler sig, ikke mindst efter de oplysninger, der er fremkommet under behandlingen af sagen, overbevist om, at vi her er inde på noget, der på længere sigt vil være både en rationel og en økonomisk fordelagtig administrationsform.

Venstre og det konservative folkeparti går som allerede tidligere nævnt også imod oprettelsen af 5 nye stillinger i ministeriet for kulturelle anliggender. Det radikale venstre er naturligvis meget interesseret i at holde igen over for den udvidelse af den statslige administration, der finder sted i disse år, men vel at mærke holde igen, hvor der finder overlapning sted, eller hvor arbejdet udføres af dertil overkvalificeret arbejdskraft. Men har vi vedtaget love, i dette tilfælde ny lovgivning om film- og teaterforhold, kan der ikke være megen konsekvens i bagefter ved behandlingen af finanslovsforslaget at sætte sig imod de udgifter, der er en direkte følge af disse loves administration.

Efter at finansudvalget havde afgivet tillægsbetænkning, har finansministeren fremsat yderligere en lang række ændringsforslag. Jeg beklager meget, at de langvarige og vanskelige forligsforhandlinger har ført til, at denne skov af ændringsforslag frem-

sættes i den tolvte times sidste minut. Det er principielt yderst uheldigt, at finansministeren fremsætter omfattende og talrige ændringsforslag, efter at der af finansudvalget allerede er afgivet tillægsbetænkning. Det giver ikke mulighed for tilstrækkelig grundigt at vurdere hvert enkelt forslag, hvoraf dog en del ligger uden for de egentlige forhandlinger, der har været ført nu i forbindelse med afgiftslovene. Men det vil være for billigt kun at betegne det som udslag af regeringens vankelmod og tøven; ansvaret ligger fuldt så meget på den del af oppositionen, der holdt sig passivt afventende tilbage under forligsforhandlingerne.

Jeg sagde i min ordførertale under første behandling af finansloven, at det i finanslovsforslaget angivne tal for kasseoverskuddet virkede næsten skyggeagtigt, fordi vi vidste, at vi ville komme til at arbejde med ændringer både på indtægts- og udgifts-siden, der tilsammen måtte måles i milliardbeløb. Først her i de allersidste dage er efterhånden de mange ubekendte størrelser ændret til bekendte størrelser, og alligevel må vi på et tidspunkt, hvor vi nu skal tage endelig stilling til spørgsmålet om kasseoverskuddets størrelse, operere med en skønsmæssigt anslået post for støtten til landbruget. Alle kan vist være enige om, at dette er meget uheldigt.

Jeg finder ikke grund til at gå nærmere ind på de enkelte ændringsforslag til finansloven, der er en følge af de love, der netop er vedtaget, ligesom jeg heller ikke skal føre debatten om kasseoverskuddets størrelse og anvendelse videre, men jeg vil gerne tage et par enkelte andre spørgsmål op i direkte forbindelse med det nu fremsatte finanslovsforslag med samtlige de af ministeren stillede ændringsforslag.

Ændringsforslagene her i sidste omgang betyder besparelser på 233 mill. kr. Da det drejer sig om besparelser på områder, hvor vi i finansudvalget tidligere i enighed har erkendt nødvendigheden af de på finanslovsforslaget opførte udgifter, kan man jo ikke heroverfor vente nogen større glæde, end-sige begejstring. Jeg vil dog gerne udtrykke min tilfredshed med, at udgiftsområder, der på et tidligere tidspunkt under forligsforhandlingerne har været i søgelyset, nu er sluppet for at blive skåret ned eller er beskåret mindre end først påtænkt; jeg tænker særlig på

[Grethe Philip.]

åndssvageforsorgen og mødrehjælpen samt på skole- og hospitalsinvesteringer i Grønland. Det ville være ganske urimeligt så meget som blot at antyde, at disse områder ikke i alle partier ligger medlemmerne meget stærkt på sinde, men jeg vil alligevel gerne have lov til at fremhæve, at den prioritetsrækkefølge, der blev opstillet for besparelserne af det radikale venstre, og vor stadige vilje til positivt at medvirke til forligshandlingerne lige frem til det endelige resultat gav os mulighed for at sikre, at områder, der efter vor mening ikke måtte beskæres, blev skånet.

Når vi har kunnet gå med til disse begrænsede besparelser på områder, vi i øvrigt betragter som fundamentale for udbygningen af velfærdssamfundet — jeg tænker særlig på de uddannelsesmæssige og de sociale og sundhedsmæssige områder — må det ses på baggrund af de oplysninger, vi har fået under samrådene med de forskellige fagministre, og hvoraf det fremgår, at man ved udarbejdelsen af finanslovsforslaget i visse tilfælde har skønnet lovlig højt og måske bl. a. har været lidt for optimistisk med hensyn til muligheden for at kunne komme i gang med offentligt byggeri på forskellige områder. En del af besparelserne er derfor mere af formel end af reel karakter.

Må jeg i fortsættelse af, hvad jeg sagde før om prioritetsrækkefølgen for besparelser, gentage, hvad der nylig er sagt her i salen af det ærede medlem hr. Baunsgaard, nemlig at vi ville finde det rimeligt, at forsvarsudgifterne også kommer ind under de almindelige sparebestrebelse på linje med de civile områder. Vi er klar over, at en umiddelbar nedskæring bør holdes inden for, hvad der er angivet af forsvarsforligets rammer, men vi ser med forventning hen til muligheden for en rationalisering og økonomisering af forsvaret efter den forhandling herom mellem de 4 gamle partier, som forsvarsministeren netop har givet tilsagn om at ville tage initiativet til.

Af de ca. 230 mill. kr.s besparelser vedrører kun $\frac{1}{4}$ driften, mens de $\frac{3}{4}$ er besparelser enten på statens egne anlæg eller på statens udlån til anlæg. Spørgsmålet er, om det er rimeligt i den grad at slå ned på de statslige anlæg, mens de kommunale anlæg gennem de lovbundne refusionsregler går fri.

Tvivlen må særlig rejse sig i forbindelse med vejanlæggene. Nu foreslås der en meget betydelig nedskæring af statens nye vejanlæg. Det vil i realiteten sige, at udbygningen af hovedlandevejene forsinkes, men burde det ikke snarere have været arbejdet med de kommunale biveje, vi holdt igen på? Spørgsmålets betydning understreges stærkt af den voldsomme stigning i statens udgifter til vejrefusion fra 250 til 407 mill. kr., altså en stigning på 157 mill. kr. på et enkelt år.

Refusionsspørgsmålet har ofte været drøftet, og det er min fornemmelse, at der her i folketinget på tværs af partierne er ved at danne sig en stærk følelse af, at der er noget galt med disse refusionsregler. Vi kan ikke foretage ændringer, der kan få konsekvenser for det kommende finansår; det er helt klart, og herom skal der ikke være nogen diskussion. Men vi må også gøre os klart, at vil vi ikke lade endnu et år løbe fra os, må spørgsmålet til drøftelse nu, således at der kan fremsættes lovforslag inden sommeren. Vi vil i så fald straks ved efterårets begyndelse kunne gå i gang med den egentlige behandling af lovforslaget i folketinget og forhåbentlig afslutte drøftelserne så betids, at kommunerne får rimelig tid til at tage bestik deraf, når de lægger deres budget. Højtærede finansminister, det er ikke et øjeblik for tidligt at gå i gang, hvis det altså er meningen, at der skal ske noget.

Det radikale venstre havde hellere set, at der var sluttet et bredt forlig; vi havde i alt fald til det sidste håbet, at venstre ville være med. Det lykkedes altså ikke. Derimod lykkedes det at nå så bred tilslutning til en række af de forslag, der nu indgår på finanslovsforslaget, så vi umiddelbart kan gå i gang med at give det økonomiske forløb den drejning, der inden for en overskuelig fremtid kan genskabe den økonomiske balance. Fra det radikale venstres side ser vi med tilfredshed på den indflydelse, vi har kunnet øve på det samlede resultat.

Med disse ord kan jeg anbefale at stemme for samtlige af finansministeren stillede ændringsforslag og de af ministeren for kulturelle anliggender uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag samt for det således ændrede finanslovsforslag som helhed, idet jeg samtidig anbefaler at stemme imod de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Skræppenborg-Nielsen: De bemærkninger til tillægsbetænkningen til finanslovforslaget, som jeg på mit partis vegne har afgivet til brug her ved lovforslagets tredje og sidste behandling, adskiller sig ikke væsentligt fra vore tidligere. Vi vil fortsat stemme imod de militære bevillinger, ligesom vi stiller ændringsforslag om deres bortfald.

Vedrørende de mange ændringsforslag, i alt 200, der er kommet til, efter at tillægsbetænkningen er afgivet, skal jeg indledningsvis blot bemærke, at mit parti naturligvis vedstår sit fulde ansvar for loven om Statens Kunstfond, og at vi som følge heraf vil være med til — som alle andre i øvrigt — at bevilge de beløb, loven forudsætter. Jeg kan derfor tiltræde de 2 ændringsforslag til finanslovforslaget, der er stillet af den højtærede kulturminister om Statens Kunstfond.

Med hensyn til de resterende 199 ændringsforslag, så er disse som nævnt før dels en følge af de buketlove, som et vekslende flertal her i salen endeligt vedtog i går, dels et udtryk for de besparelser og nedskæringer, som den høje regering på mangfoldige områder er gået ind for, og som den nu her i folketinget ønsker stadfæstet.

Endelig omfatter ændringsforslagene en støtte til landbruget på ikke mindre end 310 mill. kr. samt forventede merindtægter ved en ny afgiftslovgivning, den tredje buket, til et beløb af 650 mill. kr.

Jeg agter naturligvis ikke at sige noget om de ændringsforslag, der er en følge af de love, der vedtoges i går. Det forekommer mig, at der allerede er sagt tilstrækkeligt herom.

Til gengæld har jeg lidt at sige om de besparelser og de nedskæringer og andre ting, der er foreslået af den høje regering. Selv om det måske kunne være på sin plads at sige bare lidt om mange af de ændringsforslag, som på grund af tidnød ikke har været til behandling i finansudvalget, skal jeg i det store og hele afholde mig herfra, da det vil blive temmelig omfattende. Generelt vil jeg kun sige, at mit parti agter at stemme imod de fleste af de ændringsforslag, der omhandler en nedskæring af de offentlige, ofte meget hårdt tiltrængte investeringer m. v., og vi vil stemme imod, også fordi vi mener, at det siden hen vil blive meget dyrt at prøve på at spare netop nu. Det

drejer sig her først og fremmest om de foreslåede nedskæringer på socialministeriets og undervisningsministeriets budgetter, men andre ministerier er naturligvis også med. Det er måske værd at nævne, når talen er om offentlige investeringer — og en sådan tale føres ofte — at det af de seneste statistiske oplysninger vedrørende nationalproduktet med al ønskelig tydelighed fremgår, at det offentliges forbrug er steget mindre end det private.

Gennemgår man, som jeg i alt fald har prøvet at gøre det, de stillede ændringsforslag, så synes det i visse tilfælde næsten klart, at en del af de foreslåede besparelser må henregnes under kategorien papirbesparelser, ligesom der i visse tilfælde må have været tale om en overbudgettering ved budgetlægningen, en overbudgettering, der nu skæres fra, hvorved såkaldte besparelser opnås, og hvorved alle bliver så glade og så velfornøjede. Hertil kommer, at en del af de foreslåede reelle besparelser næppe vil kunne holde.

For at gå lidt i enkeltheder: mit parti vil stemme imod den foreslåede nedsættelse på 500.000 kr. til national kulturel virksomhed, fordi vi synes, at denne nedsættelse er for stor, er for kraftig. Vi vil stemme imod støtte til landbruget, bl. a. fordi den som hidtil i hovedsagen skal ydes i form af kontante tilskud, kontante tilskud uden noget som helst perspektiv.

Vi er desuden meget betænkelige ved de store nedsættelser, der er foreslået, for så vidt angår anlæg af nye hovedlandeveje m. v., og den samme betænkelighed har vi, når talen er om udsættelse af vedligeholdelserne af statens mange bygninger.

Vi vil naturligvis med den allerstørste glæde stemme for de, desværre alt for få, virkelig reelle militære besparelser, der her er tale om. Efter vor opfattelse er det dybt tragisk, at man synes at have mere travlt med at skære ned og spare på børneforsorg og andre meget vigtige ting end med at spare på de militære udgifter.

Mit parti ønsker altså at stemme imod en hel række af ændringsforslagene, ændringsforslag, der vel i hovedsagen er udtryk for de aftaler eller resultat af de forhandlinger, der er ført mellem de 4 gamle partier — forhandlinger, der jo som bekendt ikke fik noget forlig hentet hjem.

Rimstad: Mit parti har mange gange beklaget sig over de forhold, hvorunder et ikke-udvalgsberettiget parti skal arbejde med de problemer, der er knyttet til finanslovsforlagets gang gennem tinget til dets endelige vedtagelse. Vore beklagelser har ikke hjulpet os. Forholdene bliver år for år værre, og vi mangler stadig mere udtalt de muligheder for at holde sammen på stoffet, som de andre partier har ved den gennemgang, der finder sted i finansudvalget.

I år har det på grund af de stedfundne forligshandlinger været helt galt, og vi har — som man vil vide — fået 201 ekstra ændringsforslag præsenteret med 67 timers varsel, hvilket selv med en særdeles lang arbejdsdag giver mindre end 10 minutter til behandlingen af hvert ændringsforslag. Jeg håber, at de ansvarlige — hvem de så er — skammer sig over, at tinget og dets anseelse bliver trukket igennem et sådant lovjaskeri.

Jeg skal dernæst forsøge, så godt det under disse forhold er muligt, at markere mit partis stilling til det samlede bundt ændringsforslag, som i år er blevet præsenteret i et antal af 826. Af disse vil det være rimeligt at gennemgå tillægsbetænkningens 625 ændringsforslag først.

Vi vil kunne stemme for de første 68 af disse ændringsforslag, men kan ikke medvirke til gennemførelse af socialistisk folkepartis forslag nr. 69, hvorefter der skal ske bortfald af de foreslåede bevillinger til våbenarsenalet, ammunitionsarsenalet, den militære klædefabrik og orlogsværftet. Vi mener ikke, det er nødvendigt at begrunde vor stillingtagen; det er jo en årligt tilbagevendende demonstration, der her er tale om, og vi har tidligere givet udtryk for, hvordan vi opfatter demonstrationen.

Vi kan videre stemme for ændringsforslagene nr. 70-95, men vi vil stemme imod den højtærede kulturministers ændringsforslag nr. 96, der drejer sig om en forhøjelse af kontoen for rejser og befordring til Danmarks radio på næsten $\frac{1}{4}$ mill. kr. Beløbet betyder en stigning på henved 50 pct. i forhold til finanslovsforlaget. Det kan ikke være rigtigt med en sådan ekspansion på et tidspunkt, hvor staten bør gå foran med hensyn til at spare, og på et tidspunkt, hvor den højtærede minister energisk efter-

lyser besparelsesforslag fra oppositionens side. Havde den højtærede minister levnet os mere tid til en virkelig kulegravning, skulle vi nok have fundet en lang række tilsvarende besparelser. Nu må vi nøjes med at holde dette frem som eksempel på den ødselhed, som vi stadig tillægger regeringen.

Vi kan endvidere stemme for ændringsforslagene nr. 97-183, men ikke for socialistisk folkepartis ændringsforslag nr. 184 af tidligere nævnte grunde.

Vi vil også støtte ændringsforslagene nr. 185-228, men vil stemme imod ændringsforslagene nr. 229 og 230, det første stillet af indenrigsministeren, der anmoder om en bevilling til gennemførelse af en central personregistrering, ligeledes på $\frac{1}{4}$ mill. kr., hvilket er en forøgelse i forhold til finanslovsforlaget på ca. 60 pct., og det andet, stillet af SF, der heller ikke vil gå med til at afholde udskrivningsvæsenets udgifter.

Vi kan derimod støtte ændringsforslagene nr. 231-370 inkl., men vil stemme imod ændringsforslag nr. 371 om bortfald af visse beredskabsudgifter.

Også ændringsforslagene nr. 372-437 vil vi stemme for, men vi vil stemme imod de fem nye stillinger i kulturministeriet, der skal oprettes i henhold til ændringsforslag nr. 438.

Ved afstemningen om ændringsforslagene nr. 439, 440 og 441 med 3 bevillinger til Statens Kunstfond på i alt 116.000 kr. vil vi i konsekvens af, at kunstfonden er vedtaget, til trods for at vi var modstandere af den, undlade at stemme, medens vi vil stemme for ændringsforslagene nr. 442-460.

Kulturministerens ændringsforslag nr. 461 om at få yderligere 4.000 kr. til et værk om de svenske regeringer er også for os et eksempel på, at pengene ligger meget løst i regeringens lommer; det forslag vil vi også stemme imod.

De 3 næste ændringsforslag kan vi støtte, men ikke socialistisk folkepartis ændringsforslag nr. 465 om bortfald af visse militære bevillinger. Ændringsforslagene fra nr. 466 til nr. 505 kan vi stemme for.

Vi vil derimod undlade at stemme om den højtærede kulturministers 11 ændringsforslag nr. 506-516, der bl. a. drejer sig om en forhøjelse af bevillinger til statens filmmuseum, filmfondens bestyrelse, filmrådet og biografrådet. Vi har stemt imod

[Rimstad.]

den lovgivning, der ligger til grund for disse institutioners oprettelse, og kan derfor ikke medvirke til bevilling af yderligere udgifter til dem.

Ændringsforslagene nr. 517-542 inklusive vil vi støtte. Det samme er ikke tilfældet med hensyn til ændringsforslagene nr. 543 og 574. Resten af ændringsforslagene kan vi stemme for.

De 2 ændringsforslag fremsat uden for tillægsbetænkningen af ministeren for kulturelle anliggender vedrørende livsvarige hædersgaver og faste årlige statsydelse til en række kunstnere kan vi ikke medvirke til, dem vil vi stemme imod. Vi mener, der må være andre veje at gå, når staten vil støtte kunsten og kunstnerne, end den direkte tilskudsvej. Hvorfor støtter staten f. eks. ikke i højere grad gennem indkøb af god kunst?

Finansministerens 199 ændringsforslag fremsat uden for tillægsbetænkningen har vi haft alt for kort tid til en tilbundsående gennemgang af. Ud fra vor indstilling, at vi ikke vil støtte ændringsforslag til finanslovsforslaget, der hidrører fra en lovgivning, som vi i tinget har stemt imod, vil vi undlade at stemme for ændringsforslag nr. 1 vedrørende selskabsskatten, ændringsforslag nr. 4, der drejer sig om højere stempelegift, samt ændringsforslagene nr. 7-11; det drejer sig om ændringsforslag til finanslovsforslaget, fremkaldt af regeringens nu vedtagne buketforslag.

Ændringsforslaget nr. 11 a vil vi stemme imod. Vi vil desuden med tilsvarende motivering undlade at stemme for ændringsforslag nr. 113, der drejer sig om statens merudgift ved arbejdsgiverbidrag til ATP for tjenestemænd. I øvrigt kan vi stemme for den resterende del af de 199 ændringsforslag.

Westerby: Også jeg vil ligesom det ærede medlem fru Grethe Philip beklage, at vi har haft meget kort tid til at tage stilling til ændringsforslagene. Hvad min stillingtagen angår, vil den falde i tråd med de udtalelser, det ærede medlem fru Grethe Philip har fremsat.

Jeg vil dog gerne have lov til at sige, at det er en uheldig situation, vi er i, når vi så ofte på så kort tid skal tage stilling til

så væsentlige ting. Det er en uheldig ting, hvis ikke vi har et samarbejdende folkestyre. Med den forholdstalsvalgmåde, som er anlagt i vor grundlov, vil det meget ofte gå sådan, at vi har en mindretalsregering, ja, det vil næsten blive reglen; flertalsregeringer vil blive en sjældenhed. Men når vi har mindretalsregeringer, er det også en forudsætning, at man kan samarbejde om løsningen af problemerne. Hvis man ikke kan samarbejde om løsningen af problemerne og ikke har en udtalt samarbejdsvilje til det, vil vi gang på gang i det høje ting komme i tidnød, fordi der ikke er den nødvendige tid til at overveje ændringsforslag og andre dispositioner, som der skal tages stilling til.

Så vil jeg meget beklage, at indstillingen i folketinget i den tid, der er gået op til de begivenheder, der har ført til vedtagelsen af afgiftslovene, ikke har været af en sådan art, at den har bragt folketinget i den stilling, at man kunne overveje en lang række ting, men at vi er kommet i den situation at måtte acceptere tidnøden som et alvorligt problem.

Det fremgår af det finanslovsforslag, som den højtærede finansminister har fremsat, og sådan som forslaget nu ser ud, at der i øjeblikket må regnes med et kasseoverskud af en ganske betragtelig størrelse, men det fremgår også, at hvis finansministeren skal overholde den målsætning, som han gav udtryk for under gårsdagens forhandlinger — en målsætning, som gik ud på et kasseoverskud på over 1.200 mill. kr. — må der følge en række afgiftslove ud over dem, vi allerede har vedtaget. Jeg vil gerne henstille til den højtærede finansminister, at han hurtigst muligt fremsætter en række afgiftslove, så vi kan nærme os det kasseoverskud, som har været målsætningen for regeringen, og som finansministeren har givet udtryk for var ønskelige.

Jeg tror ikke, at den høje regering vil kunne nå det mål, som man har sat sig, et kasseoverskud på over 1.200 mill. kr., uden at det sker enten ved gennemførelse af en merværdiafgift eller ved gennemførelse af en detailomsætningsafgift, en af de to ting. Jeg skal ikke i denne situation give mig til at drøfte dem, men kun sige, at jeg hælder til den anskuelse, at gennemførelse af en merværdiafgift vil være at foretrække. Derfor vil jeg gerne henstille til den højt-

[Westerby.]

ærede finansminister, at man hurtigst muligt får et lovforslag om en merværdiafgift, således at vi kan få tid til at overveje det her i tinget, og således at vi kan få det gennemført på et sådant tidspunkt, at det vil kunne supplere det kasseoverskud, vi allerede nu kan se. Lad os få det gennemført på en sådan måde, at den målsætning, finansministeren har givet udtryk for om et kasseoverskud på 1.200 mill. kr., sker fyldest.

Det er klart, at det ikke kun er skatter og afgifter, man drøfter, når man skal tage stilling til spørgsmålet om et kasseoverskud. Her vil også spørgsmålet om besparelser på de offentlige udgifter kunne komme ind i billedet. Jeg har med nogen beklagelse lyttet til den drøftelse, der til formiddag har fundet sted her i det høje ting, idet jeg har fået det indtryk, at man i den ene side af salen er tilbøjelig til for enhver pris at ville spare på alle områder, mens man i den anden side af salen er mindre tilbøjelig til at ville gå med til nedskæring af de offentlige udgifter. Jeg tror, det er meget vigtigt, at man ser fordomsfrit på disse ting; jeg tror, det er meget vigtigt, at man søger at skelne mellem de forskellige opgaver. Jeg synes f. eks., det er meget beklageligt, at vi her i folketinget gang på gang bringes i den tvangssituation at skulle skære ned på udgifter, som jeg vil karakterisere som samfundsinvesteringer til uddannelses-, forsknings-, og trafikformål og mange andre væsentlige samfundsinvesteringer. Det er jo en tvangssituation, vi stilles i; den økonomiske politik, sådan som den har været ført i tiden forud for den situation, vi er i nu, har været af en sådan art, at vi er blevet bragt i denne tvangssituation.

Jeg tror derfor, vi må se i øjenene, at vi målbevidst må søge at forcere samfundsinvesteringerne på uddannelses-, forsknings- og trafikområdet og på en række andre områder, mens vi til gengæld må søge at finde områder, hvor det vil være muligt at holde igen, at spare.

Dér vil man kunne anlægge to betragt-

ninger. Man kan stille det spørgsmål: er der opgaver, som det offentlige i dette øjeblik løser, som er overflødige? Det er meget sjældent, at vi når ind i en realitetsdiskussion om det. Fra oppositionens side vil der meget ofte blive sagt til regeringen: regeringen sidder med administrationsapparatet og må derfor foreslå besparelserne. Fra regeringens side svares tilbage til oppositionen: den, der har foreslået besparelser, må også komme med dem. Denne form for bordtennisspil er vi efterhånden vant til, når det drejer sig om den offentlige administration, når det drejer sig om besparelser på de offentlige budgetter. Jeg vil derfor gerne henstille, at vi prøver på at få lidt mere realisme, et lidt mere virkelighedsnært forhold, når vi drøfter spørgsmålet besparelser.

Jeg vil gerne henstille til den højtærede finansminister, at der udarbejdes en oversigt over, hvilke udgifter det offentlige har påtaget sig de sidste 50 år, hvorfor man har påtaget sig disse udgifter, hvor meget de er steget i disse år, og hvor meget de koster at løse. Jeg tror, at hvis man vil udarbejde en sådan oversigt — det vil sikkert volde en del vanskeligheder for den højtærede finansminister og hans embedsmænd — vil det kunne bidrage til, at vi i højere grad kunne se, om der ville være enkelte offentlige opgaver, som ikke er så påkrævede, som de var, dengang de blev taget op, og som ikke behøver at løses med det udgiftstal, vi har i dag, altså måske kunne bidrage til, at vi fik et mere virkelighedsnært forhold til den besparelsesdiskussion, som foregår.

For det andet vil jeg gerne rejse et spørgsmål, som jeg synes er vigtigt. Det er spørgsmålet, om man synes, det offentlige kan løse de opgaver, det løser nu, lige så godt som nu, men billigere, altså kort og godt, om man kan gennemføre rationalisering. Dér vil jeg gerne henstille til den højtærede finansminister, at man eventuelt tager initiativet til at nedsætte nogle udvalg for en række af statens styrelser til ud fra

[Westerby.]

dette synspunkt nøjagtigt at gennemgå, om det vil være muligt at løse de nuværende opgaver lige så godt som nu, men billigere. Jeg vil anse det for meget vigtigt, at sådanne udvalg bliver sammensat af folk udefra, som ikke sidder i administrationen, og som har både praktisk og politisk indsigt, og som virkelig er kapaciteter. Man kunne begynde med 2-3 styrelser, lade rationaliseringsudvalgene inspirere hinanden og se, hvad der kan komme ud af det ud fra den betragtning, om det offentlige kan løse sine opgaver lige så godt som nu, men billigere. Altså, jeg vil gerne henstille til den høje regering, at man prøver langsigtet at lave en slags udgiftspolitik gående i retning af at gennemføre besparelser.

Denne besparelsesdiskussion, vi har haft på det sidste i det høje ting, har ikke været realistisk. Det har ikke været realistisk at løse den økonomiske situation, vi er i nu, ved at sige: offentlige besparelser. Vi kan ikke i løbet af en enkelt uge eller enkelte uger i en akut situation pludselig og uden virkelige overvejelser løse de store problemer, som vi nu har løst gennem skatter og afgiftslove, gennem offentlige besparelser. Det lader sig ikke gøre. Det lader sig kun gøre gennem en langsigtet udgiftspolitik og ikke gennem noget som helst andet. Derfor har det været nødvendigt, at vi i det høje ting har søgt gennemført en række skatter og afgiftslove for at skabe samfundsøkonomisk ligevægt, som også skal bidrage til, at vi ikke stilles i den tvangssituation at måtte skære ned på de offentlige investeringer på områder, hvor de virkelig er nyttige og gavnlige.

Jeg tror i det hele taget, at den diskussion, man har om, hvorvidt de private investeringer skal gå forud for de offentlige investeringer eller de offentlige investeringer skal gå forud for de private investeringer, er noget fejlagtig. Efter min opfattelse bør disse investeringer gå hånd i hånd. Det har ikke megen mening at gennemføre øgede offentlige investeringer i uddannelsen f. eks., uden at der er private erhvervsvirksomheder, hvor de uddannede mennesker kan beskæftiges, men der er heller ikke megen mening i at tilrettelægge en økonomisk politik, der giver øgede private inve-

steringer, uden at der også er uddannet arbejdskraft at beskæftige i disse private virksomheder, som denne øgede private investeringsvirksomhed har skabt. Jeg tror derfor, at vi må se det på den måde, at det er et spørgsmål om både at øge private og øge offentlige investeringer. Det er ikke et enten-eller, men et spørgsmål om både-og.

Derfor vil jeg gerne som et led i den økonomiske politik, der har set dagens lys i de seneste dage og er kommet til udtryk i det finanslovsforslag, der nu foreligger, henstille til den høje regering, at man i fremtiden søger at tilrettelægge den økonomiske politik ud fra det grundsynspunkt, at man både fremmer de private investeringer og samfundsinvesteringerne, og at man søger at holde igen på både det private forbrug og på det offentlige forbrug; det skal ikke være som nu, at man spænder forbruget på begge områder til bristepunktet og dermed hæmmer investeringsvirksomheden på begge områder, men at man må søge at fremme investeringsvirksomheden både privat og offentligt og holde igen på forbruget. Jeg tror, det vil være en rigtig linje i den økonomiske politik fremover.

Selvfølgelig er det svært, sådan som finanslovsforslaget nu ser ud; og med de skatter og afgiftslove, der er vedtaget, er der også lagt byrder på befolkningen. Det er ikke byrder, nogen er glad for at lægge på befolkningen. Det er ikke noget, der gøres for at pine og plage befolkningen, men udelukkende fordi der, hvis det ikke gøres, senere vil blive lagt endnu større byrder på befolkningen, og så bliver det endnu sværere at føre en økonomisk politik, som der er hold i. Det drejer sig om at få ført en langsigtet økonomisk politik, som vel lægger byrder på befolkningen, men byrder, som hjælper, så det virkelig batter, så vi ikke gang på gang bliver stillet i den krisesituation, at vi bl. a. skal skære ned på nyttige offentlige udgifter.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg vil gerne til indledning takke finansudvalget for den afgivne indstilling om finanslovsforslaget. Dernæst finder jeg det naturligt at gøre nogle bemærkninger om de 199 ændringsforslag uden for tillægsbetænkningen, som jeg har stillet. Det skal ikke

[Finansministeren.]

blive nogen gennemgang af de enkelte ændringsforslag, men nogle enkelte sammenfattende bemærkninger.

Forslagene falder i 4 hovedgrupper. For det første drejer de sig om en række merudgifter i forbindelse med overenskomstfornyelserne, forlængelsen af landbrugsstøtten og kompensationen til folkepensionister m. v. I alt drejer det sig om 590 mill. kr. i merudgifter.

Dernæst er der en række besparelser til et samlet beløb af i alt 233 mill. kr. Jeg skal ikke gå ind på enkeltheder her, heller ikke de ting, som enkelte ærede ordførere har omtalt, kun skal jeg sige, at nogle af besparelserne er fremkommet ved, at visse gebyrer er sat i vejret.

Endvidere er en række ændringsforslag affødt af de nye afgifter eller forhøjelser af gældende afgifter og skatter m. v. Jeg skal ikke gå hele listen igennem, men sige, at det sammenlagt drejer sig om godt og vel 1.092 mill. kr., hvori skal modregnes de øgede udgifter til børnetilskud på 153 mill. kr., således at der i øgede skatter og afgifter bliver tale om et beløb i forhold til finanslovsforslaget på 930 mill. kr. Hertil kommer så de 650 mill. kr., der foreslås opført som en post vedrørende forventede nye afgifter. Dette beløb er nødvendigt for at nå op på det kasseoverskud, som efter regeringens opfattelse er påkrævet.

Jeg har allerede tidligere nævnt, at jeg har måttet forbeholde mig i nogenlunde nær fremtid at stille nogle forslag, som kunne bringe et provenu på 200-250 mill. kr., og resten påregner vi at kunne skaffe ved en merværdiafgift, der får virkning fra 1. januar. Det er den forudsætning, vi har haft, og som vi mener at have et vist grundlag for at kunne have efter de forhandlinger, der har fundet sted.

Jeg nævnte forleden, at de førnævnte afgiftsforslag ville fremkomme i begyndelsen af eller første halvdel af april. Det kan af tekniske grunde ikke lade sig gøre før, og jeg tror, jeg må sige her, at på grund af påskens beliggenhed på kalenderen i år, er det muligt, det vil blive nødvendigt at gå over påske, før jeg kan fremsætte disse forslag. Et merværdiafgiftsforslag vil kunne fremsættes omkring midten af maj, og vi vil gøre, hvad der er muligt for at frem-

skynde det. I denne sammenhæng må jeg også nævne, at der er opnået en forbedring på finanslovens § 2 som følge af takstforhøjelser; den er anslået til 127 mill. kr., men det vil på det samlede finanslovsforslag vise sig som en reduktion i udgifterne.

Der er en gruppe ændringsforslag, som indebærer forskellige reguleringer, der ikke påvirker balancen på statsbudgettet. Således vil fremover hele indtægten ved folkepensionsbidraget, som nu for 1965-66 er forøget med 150 mill. kr., blive opført på socialministeriets budget, § 15 A. Det vil sige, at den midlertidige ordning, vi har haft de to sidste finansår, hvor den særlige forhøjelse til dækning ved overgang til fuld folkepension blev ført til indtægt på § 1, nu er ophørt. Samtidig dermed er det beløb, som var opført på finanslovsforslaget på konto § 1.2.04.94. med 140 mill. kr., foreslået overført til § 15.

Medens det samlede resultat af finanslovsforslaget og de tidligere stillede ændringsforslag gav et kasseoverskud på knap 300 mill. kr., medfører de nu stillede yderligere ændringsforslag en forbedring, således at vi når de 1200 mill. kr. Hvis man opgør bevægelsen i udgifter og indtægter hver for sig, således som de fremtræder på finansloven, indebærer de nu stillede ændringsforslag i alt en forøgelse af indtægterne på ca. 1440 mill. kr. og en samtidig nettoreduktion af de samlede udgifter på 60 mill. kr. Det første tal fremkommer ved, at man lægger de vedtagne afgiftsforhøjelser på 930 mill. kr. sammen med de anslåede forhøjelser på 650 mill. kr.; det giver 1580 mill. kr., hvorfra skal trækkes overførslen af de 140 mill. kr. i folkepensionsbidrag, og nettoreduktionen af udgifterne får man ved over for de 590 mill. kr. i øgede udgifter at stille den reduktion, der sker i udgifterne til folkepensionsbidragene på i alt 290 mill. kr., takstforhøjelserne på 177 mill. kr. og besparelserne på 233 mill. kr.

Jeg skal derefter gøre nogle enkelte bemærkninger til de ærede ordførere. Det ærede medlem hr. Damsgaard har talt om ærligt og ikke-ærligt finanslovsforslag. Jeg synes, jeg må gøre den kommentar dertil, at det lovforslag, som blev fremsat i november, byggede på de indtægtsmuligheder, der forelå, og de da kendte udgifter, og det, der nu er

[Finansministeren.]

foreslået, bygger på situationen, således som vi kan gøre den op i dag. Jeg tror ikke, man kan komme det nærmere.

Det ærede medlem hr. Damsgaard talte så videre om besparelser og sagde, at det var jo regeringen, der havde ansvaret på dette område. Jeg skal ikke sige yderligere hertil, men henviser til de bemærkninger, det ærede medlem hr. Lysholt Hansen gjorde. Men jeg vil dog gerne sige, at når det ærede medlem anstiller den betragtning, at hvis vi har vedtaget love, som samfundet ikke har råd til, må vi lave lovene om, så synes jeg, at det ærede medlem og hans parti også må angive, hvilke love det er, man ønsker, der skal laves om. Jeg synes, at denne tale i almindelighed om besparelser og om, hvad man ikke har råd til, må bakes op med en lidt mere konkret angivelse af, hvad man mener.

Det ærede medlem talte om de prisstigninger, der kan påregnes i 1965. Det er da klart, at i det omfang de rent faktisk indtræder, må de også bekymre regeringen. Her vil jeg da gerne gøre opmærksom på, at netop et stort kasseoverskud, som vi stiler efter, også vil medvirke til at holde igen på prisstigningerne. For hvis der ikke sker en begrænsning i efterspørgslen, er der jo et så meget stærkere pres på priserne i opadgående retning.

Det ærede medlem hr. Damsgaard talte lidt om beskæringen af investeringerne og ville ligesom beklage, at man på nogle områder var gået videre, end selv det ærede medlem syntes om, og det blev så efterfulgt af en bemærkning om, at det havde man været nødt til, fordi vi ikke havde ført den rigtige økonomiske politik. Det er jo en rar og nem måde at slippe om ved det på for det ærede medlem, men jeg synes, det er lidt stærkt, at man både klager over manglende besparelser og over de besparelser, der foretages. Jeg må sige, at det er lidt vanskeligt at gøre det ærede medlem tilpas; men det er måske også det, det ærede medlem tilsigter.

Det ærede medlem spurgte, hvor mange flere personer der ville blive ansat i statens tjeneste i 1965-66. På grundlag af finanslovsforslaget, som det oprindeligt så ud, og når jeg bortser fra forsvaret og statens virksomheder, hvor det jo er noget vanskeligt at

opgøre det totale personeltal, forudsætter finanslovsforslaget en personelforøgelse på yderligere 5.500 mand. Jeg tror, at med de gennemførte besparelser vil dette tal blive reduceret noget.

Ja, det ærede medlem gjorde yderligere nogle bemærkninger om besparelser. Jeg skal kun i den forbindelse hæfte mig ved, at der i alt fald var ét område, hvor det ærede medlem hr. Damsgaard ikke ønskede besparelser, men åbenbart var stemt for yderligere udgifter. Det var i spørgsmålet om landbrugsstøtten.

Til det ærede medlem hr. Thestrup skal jeg ud over, hvad jeg allerede har sagt til det ærede medlem hr. Damsgaard, kun sige, at regeringen er indstillet på at tage kraftigt fat på den opgave, der hedder rationalisering af administrationen. Derom gav jeg nogle oplysninger og fremlagde et papir i det udvalg, jeg må måske snarere sige et af de udvalg, der har beskæftiget sig med den finansielle politik her i den seneste tid. Jeg vil gerne citere nogle afsnit af dette papir, fordi vi derigennem giver udtryk for regeringens hensigter og derigennem faktisk også påtager os en forpligtelse i forhold til det høje ting.

Efter nogle bemærkninger om det hidtidige arbejde slås det fast, at de øgede krav, som det moderne samfund stiller til den offentlige administration, nødvendiggør en meget energisk indsats for at opnå forenklinger og besparelser, og vi siger, at man kan ikke regne med, at tilstrækkelige resultater kan opnås inden for en rimelig tid, hvis vi skal betjene os af de hidtil anvendte veje. Og så hedder det videre — jeg beder om den højtærede formands tilfaldelse til et citat —:

„For at styrke de igangværende bestræbelser må hver enkelt minister og hver styrelseschef derfor gennemgå sit område og iværksætte undersøgelser med henblik på administrative besparelser og forenklinger, der både vil betyde mindre behov for ansatte og dermed mindre udgifter og tillige kan indebære en lettelse for borgerne, bl. a. gennem hurtigere betjening.

Til støtte for disse bestræbelser, hvis tyngdepunkt skal ligge i de enkelte styrelser, tænkes oprettet et centralt organ, som skal følge hele dette arbejde og være

[Finansministeren.]

rådgivende og retningsgivende for styrelserne såvel som for de særlige arbejdsgrupper, styrelserne måtte etablere. Et sådant centralt organ vil tillige være nødvendigt for at koordinere sådanne tværgående rationaliseringsbestrebelse, som berører eller er fælles for flere styrelser. Det centrale organ skal kunne stille forslag til regeringen om at tage påtrængende opgaver op og at støtte styrelserne gennem formulering af almindelige retningslinjer og konkret bistand.

Herudover vil det efter regeringens opfattelse være nødvendigt, at man støtter sig på rationaliserings eksperter udefra, ligesom det vil være nødvendigt at tage alle moderne tekniske hjælpemidler i brug, herunder elektronisk databehandling, selv om dette i første omgang kan medføre en del udgifter.

Regeringen tillægger det endelig stor vægt, at man undgår anvendelse af overkvalificeret arbejdskraft, og at der i alle led af den offentlige forvaltning gennemføres en administrativ uddannelse af personalet.“

Jeg vil gerne understrege dette synspunkt, at arbejdet må gøres i de enkelte styrelser, og at der til arbejdet, der naturligvis først og fremmest må bygge på de sagkyndige, man har i styrelserne, dog også inddrages folk udefra. Jeg tror, at det vil være den mest hensigtsmæssige fremgangsmåde. Jeg tror, jeg dermed også på dette felt har svaret det ærede medlem hr. Westerby.

Jeg skal ikke gå ind på spørgsmålet om en gennemgang af hele lovgivningsområdet — det er jo ikke så lidt, vi under denne debat er blevet bedt om at gå igennem — men jeg vil dog gerne overveje den tankegang, som det ærede medlem har rejst.

Endelig henstillede det ærede medlem hr. Thestrup, at den bemyndigelse, jeg får igennem finansloven vedrørende afskrivninger på varelagre, ikke bliver brugt til at nedsætte den hidtidige afskrivningsprocent. Jeg noterer mig henstillingen og kan sige, at spørgsmålet endnu ikke er forhandlet til ende. Det vil jo have nogen sammenhæng med, hvorledes de øvrige forslag om ændringer på et par punkter i afskrivningsreglerne, som er fremsat her i folketinget, til sin tid bliver behandlet.

Til det ærede medlem fru Grethe Philip skal jeg kun gøre den korte bemærkning, at jeg skal love en meget hurtig overvejelse af spørgsmålet om refusioner af kommunernes vejudgifter med henblik på eventuelt at fremsætte lovforslag i dette folketingsår. Jeg er enig med det ærede medlem i, at skal der gøres noget, som skal kunne få virkning, ikke for det førstkommande, men for det følgende finansår, så haster det i og for sig. Jeg gør imidlertid opmærksom på, at vi i det hele har taget spørgsmålet om refusionsordninger og byrdefordeling op. Det er muligt, at denne sag skal drages frem til forlods behandling; det vil vi som sagt gerne overveje og overveje hurtigt.

Over for det ærede medlem hr. Skråppenborg-Nielsen skal jeg kun gentage, hvad jeg sagde forleden dag, at når det ærede medlem taler om, at man synes at være mere optaget af at skære ned på socialministeriets budget end af at skære ned på forsvarsministeriets, så må jeg gøre opmærksom på, at der ikke er nogen væsentlig stigning på forsvarsministeriets budget, mens der — selv efter de besparelsesforslag, der her foreligger — vil være en udgiftsstigning på socialministeriets driftsbudget på 510 mill. kr. Det kan man da ikke akkurat kalde nedskæring.

Det ærede medlem hr. Westerby tror jeg har svaret, i hvert fald hvad angår ét af de rejste punkter. Spørgsmålet om at lave denne, jeg havde nær sagt 50 års oversigt over lovgivningen vil vi da gerne se på, men det ville være forhastet, om jeg på nuværende tidspunkt afgav et løfte om, at et sådant arbejde ville blive gennemført; vi må jo afveje det over for andre undersøgesopgaver, som foreligger.

Til det ærede medlem hr. Rimstad skal jeg kun til sidst sige, at jeg bemærkede, at han atter i dag talte om den socialdemokratiske ødselhed. Jeg skal ikke ved denne lejlighed svare noget dertil, for jeg har opdaget, at det er som at slå vand på en gås, og det er jo i længden en uøkonomisk anvendelse af vand.

Svend Haugaard: Jeg kunne egentlig have lyst til at fremsætte nogle mere principielle betragtninger nu, da det er første gang, jeg skal tage stilling til et finanslovforslag, men jeg skal undlade det, fordi jeg er klar over,

[Svend Haugaard.]

at det ikke helt passer ind i forretningsordenen. Ikke mindst efter de bemærkninger, vi hørte i lørdags fra det ærede medlem hr. Frode Jakobsen om, at pacifister intet har lært, kunne jeg dog nok fristes til at fremsætte nogle betragtninger vedrørende mine synspunkter. Det lader vi imidlertid ligge til en anden gang; jeg håber, der bliver en mulighed for det.

Jeg skal kort meddele, at jeg agter at stemme imod de militære bevillinger, ganske uanset om de ligger under forsvarsministeriet eller drejer sig om udskrivningsvæsenet under indenrigsministeriet eller NATO-udgifterne under udenrigsministeriet. Jeg kan til gengæld stemme for det af et mindretal, det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen, i tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag nr. 465 samt for ændringsforslag nr. 466 stillet af forsvarsministeren om forhøjelse af lønninger og hjemsendelsespenge for de værnepligtige. Jeg mener, det er en meget stor belastning for de unge, at man tvinger dem ind den meget lange tid. Jeg har selv set eksempler på, hvordan militærtjenesten virker meget forringende på deres finansieringsmuligheder, når de skal etablere en selvstændig bedrift; jeg mener derfor, det er rimeligt at give dem visse økonomiske muligheder her. Jeg ønsker gerne selvstændig afstemning om dette spørgsmål.

Jeg kan stemme for det samlede finanslovsforslag, selv om jeg naturligvis gerne så, at alle disse militærudgifter blev overført til mere konstruktivt fredsarbejde gennem FN og bilateral u-landshjælp.

Jeg skal i øvrigt meddele, at det ærede medlem hr. Helveg Petersen og jeg agter at stemme imod dels det af finansministeren uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag nr. 23 vedrørende besparelser i eventuelle ekstraordinære bidrag til internationalt humanitært hjælpearbejde, dels og især det af finansministeren ligeledes uden for tillægsbetænkningen stillede ændringsforslag nr. 24 vedrørende en besparelse på 1 mill. kr. i den offentlige indsamling til fordel for udviklingslandene.

Poul Møller: I forlængelse af den debat, der har fundet sted, og de afstemninger, der har været om afgiftslovgivningen for det

kommende år, vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning om ændringsforslag nr. 11 a uden for tillægsbetænkningen, som er stillet af den højtærede finansminister.

Det er jo, så vidt jeg kan skønne, vist noget af en nydannelse i finanslovsforslaget, at man indfører en paragraf om merindtægt ved forventet ny afgiftslovgivning m. v., en afgiftslovgivning, som folketinget endnu ikke har fået forslag om. Det er vel budgetmæssig praksis, at en sådan afgift bliver optaget på tillægsbevillingsloven, hvis den vedtages her i det høje ting.

Da der som sagt ikke foreligger noget forslag om de 650 mill. kr. i ekstraordinære indkomster, som den højtærede finansminister ønsker — han har kun nævnt nogle af sine tanker om det — vil jeg for en ordens skyld i forbindelse med de forhandlinger, der har fundet sted, meddele, at vi ved at stemme for dette finanslovsforslag ved tredje behandling ikke på nogen måde har bundet os, hverken til godkendelse af denne beløbsstørrelses endelige ramme eller til indholdet af de 650 mill. kr., men må stå ganske frit over for de forslag, den højtærede finansminister fremsætter i så henseende. Man kan ikke sige til os bagefter: ja men I stemte jo for finanslovsforslaget, hvori der stod, at der skulle skaffes 650 mill. kr. ved nye afgifter. Dette være sagt for en ordens skyld.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 14.

Mødet udsat kl. 12¹⁰.

Mødet genoptaget kl. 14.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Vidner m. m.) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af 30. d. m. har folketingsmand Chr. Madsen, der har haft orlov på grund af sygdom, meddelt, at han fra og med

[Formanden.]

onsdag den 31. marts atter kan give møde i tinget.

Stedfortræderens, fagforeningsformand Niels Møller Sørensens, hverv som midlertidigt medlem er herefter ligeledes ophørt fra og med den 31. marts.

Medlem af folketinget Poul Dam har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Hvornår kan det i statsministerens åbningstale bebudede forslag om udbygning af bibliotekaruddannelsen ventes?“
Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Først foretoges punkt 1 på dagsordenen, nemlig:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af en kommission i henhold til grundlovens § 51 [af Poul Dam m. fl.].

Valgt blev: *Frode Jakobsen, Holger Erikson, Andreas Hansen, Jørgen Peder Hansen, Poul Hansen (Grenå), Horn, Niels Matthiasen, Søgaard, Per Federspiel, Per Møller, Ib Thyregod, Kristen Østergaard, Erik Kragh, Haunstrup Clemmensen, Thestrup, Helveg Petersen og Poul Dam.*

Dernæst foretoges punkt 2 på dagsordenen, nemlig:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om etableringslån for unge landbrugere [af Kirkegaard m. fl.]

og

forslag til folketingsbeslutning om ændringer i retten til at bringe underskud ved driften af landbrugsejendomme til fradrag i anden erhvervsindtægt [af Kirkegaard m. fl.].

Valgt blev: *Chr. Rasmussen, Bladt, Holger Eriksen, Lund Jensen, Herlöv Larsen, Hans Lund, Carl Nielsen, Teichert, Peter Larsen, Anders Andersen, Foged, Jens Peter Jensen (Sorø amt), H. C. Toft, Chr. R. Christensen, Juul Madsen, Kirkegaard og Morten Lange.*

Man gik derefter til:

Fortsettelse af tredje behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1965 til 31. marts 1966. (Afstemning).

(Foregående del af tredje behandling findes i tidenden sp. 4247).

Ændringsforslag nr. 16

vedtoges med 152 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 17 betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 16.

Ændringsforslag nr. 11 a uden for tillægsbetænkningen af finansministeren (se tillæg D. sp. 3295)

vedtoges med 88 stemmer mod 5; 70 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 1-15, nr. 18 og ændringsforslagene nr. 1-11 uden for tillægsbetænkningen af finansministeren (se tillæg D. sp. 3293)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 69

forkastedes med 153 stemmer mod 11; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 96

vedtoges med 158 stemmer mod 5; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 19-68, nr. 70-95 og nr. 97-105

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 12-15 uden for tillægsbetænkningen af finansministeren (se tillæg D. sp. 3295) og ændringsforslagene nr. 106-112

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3297) *vedtoges* med 154 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 113-119 og ændringsforslagene nr. 16-18 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3297) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 120-173 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 184 *forkastedes* med 153 stemmer mod 11; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 186 *vedtoges* med 155 stemmer mod 11; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 23 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3297) *vedtoges* med 153 stemmer mod 12; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 24 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. 3297) *vedtoges* med 151 stemmer mod 13; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 174-183, 185, 187 og ændringsforslagene nr. 20-22 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3297) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 188-215 og ændringsforslag nr. 25 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3299) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 26 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3299) *vedtoges* med 153 stemmer mod 10; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 216-228 og ændringsforslagene nr. 27-34 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3299) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 229 *vedtoges* med 103 stemmer mod 60; 7 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 230 *forkastedes* med 145 stemmer mod 11; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 231-273 og ændringsforslagene nr. 35-39 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3301) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 40 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3301) *vedtoges* med 154 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 41-43 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3301) og ændringsforslag nr. 274 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 44 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3303) *vedtoges* med 154 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 45-47 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3303), ændringsforslagene nr. 275-327 og ændringsforslagene nr. 48-55 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3303) *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 56 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3305)

vedtoges med 154 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 57-60 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3305)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 61-70 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3305) betragtedes som

vedtaget efter vedtagelsen af ændringsforslag nr. 56.

Ændringsforslagene nr. 328-362, ændringsforslagene nr. 71-74 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3307) og ændringsforslagene nr. 363-370

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 371

forkastedes med 154 stemmer mod 11; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 75-77 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3309), ændringsforslagene nr. 372-384, ændringsforslagene nr. 78-93 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3309) og ændringsforslagene nr. 385-437

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 94 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3313)

vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 95-97 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3313) betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 94.

Ændringsforslag nr. 438

vedtoges med 98 stemmer mod 67; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 439-441 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 438.

Ændringsforslagene nr. 442-460

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 461

vedtoges med 98 stemmer mod 67; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 462-464

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 uden for tillægsbetænkningen af *ministeren for kulturelle anliggender* (se tillæg D. sp. 3289)

vedtoges med 162 stemmer mod 5; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2 uden for tillægsbetænkningen af *ministeren for kulturelle anliggender* (se tillæg D. sp. 3289) betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslag nr. 465

forkastedes med 156 stemmer mod 11; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 466-483
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 484
vedtoges med 155 stemmer mod 11; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 485
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 101 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3315)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 102 uden for tillægsbetænkningen af *finansministren* (se tillæg D. sp. 3315)
vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 103 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3315) betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 102.

Ændringsforslag nr. 486-542
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 543
forkastedes med 146 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 544-573
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 574
forkastedes med 157 stemmer mod 11; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 575-582
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 583
vedtoges med 155 stemmer mod 11; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 104-136 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3315).
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 137 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3321)
vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 138-140 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3321) betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 137.

Ændringsforslag nr. 141 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3323)
vedtoges med 156 stemmer mod 10; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 142-150 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3323)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 151 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3325)
vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 152-155 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3325) betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 151.

Ændringsforslagene nr. 156 og 157 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3325)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 158-164 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3325) betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 151.

Ændringsforslagene nr. 165 og 166 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3327)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 167-176 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3327) betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 151.

Ændringsforslagene nr. 177-180 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3329)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 181 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3329) betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 151.

Ændringsforslagene nr. 584-587 og ændringsforslag nr. 182 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3331)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 183 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3331)
vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 184 og 185 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3331) og ændringsforslagene nr. 588-625
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 186 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3331)
vedtoges med 155 stemmer mod 10; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 187-190 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3331) betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 186.

Ændringsforslag nr. 191 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3333)
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 192-196 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3333) betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 186.

Ændringsforslagene nr. 197-199 uden for tillægsbetænkningen af *finansministeren* (se tillæg D. sp. 3333)
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Lysholt Hansen: Efter at de mange ændringsforslag nu er vedtaget, skal jeg kort gøre op, hvorledes finanslovsforslaget for tiden fra 1. april 1965 til 31. marts 1966 ser ud, når disse ændringer er indregnet.

På det fremsatte finanslovsforslag var der på drifts- og anlægsbudgettet opført indtægter på 13.544.393.400 kr. og udgifter på 12.608.460.200 kr., hvilket gav en merindtægt på 935.933.200 kr. De vedtagne ændringsforslag medfører merindtægter på 1.650.543.100 kr. og merudgifter på 726.540.100 kr., således at merindtægten på drifts- og anlægsbudgettet øges med 924.003.000 kr., hvorefter det samlede driftsoverskud udgør 1.859.936.200 kr.

Forskydningerne på formue- og kapitalbudgettet medfører, at der sker en forbedring i mellemværendet med Danmarks nationalbank på 1.257.648.900 kr. Heraf indsættes på finansministeriets kontokurant 1.207.648.900 kr., mens der på statsforskrivningen af 1960 afdrages 50 mill. kr.

Kasseoverskuddet, der ved finanslovsforslagets fremsættelse skønnedes at ville udgøre 299 mill. kr., vil som følge af ændringsforslagene øges med 915 mill. kr. til i alt 1.214 mill. kr.

Med disse bemærkninger skal jeg på vegne af udvalgsflertallet — venstre, det konservative folkeparti, det radikale venstre og socialdemokratiet — anbefale finanslovsforslaget til vedtagelse.

Skræppenborg-Nielsen: Mit parti er naturligvis helt og fuldt klar over, at en finanslov er nødvendig, men da vi hverken vil eller kan stemme for de meget, meget store beløb — det er milliardbeløb, det drejer sig om — til forsvaret, til militærvæsenet her i landet, skal jeg blot meddele, at vi ved den endelige afstemning, ligesom tidligere, hverken vil stemme for eller imod årets finanslovsforslag.

Rimstad: Jeg skal på mit partis vegne meddele, at vi vil afholde os fra at stemme om det foreliggende finanslovsforslag, sådan som vi har gjort de sidste 2 år, fordi vi anser forslaget ekspansion af den økonomiske aktivitet for at være alt for stor.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 150 stemmer; 15 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forhandling om udenrigsministerens redegørelse af 24. februar angående nedrustnings-spørgsmålene.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 2979).

Frode Jakobsen: Allerstørst vil jeg takke udenrigsministeren for redegørelsen. Jeg tror, at den har været både . . .

Første næstformand (From): Der må være ro i salen.

Frode Jakobsen: . . . meget nyttig og meget oplysende.

Til daglig lever vi jo vort liv som en lille stat optaget af helt andre problemer, skatter, huslejer o. s. v. Det er sjældent, vi tænker over, at der bagved ligger to verdensproblemer, der i dag overskygger alt. Det er for det første kampen mod sulten i verden, som let kan føre til den mest meningsløse opdeling af menneskene: den efter farve og til klassekampen mellem nationer-

ne, de rige og dem, der sulter. Det har man kaldt nord-sydproblemet.

Men vi har dernæst stadig væk også konflikten øst-vest, selv om der er tegn på, at blokkene i dag ligesom er ved at blive mindre kompakte. En opløsning af de to blokke ville være lykkelig, men naturligvis i så fald af begge blokke. Det er den eneste udvej ud af den konflikt, for den kan aldrig fjernes ved, at den ene blok overvinder den anden. Våbnene er blevet for forfærdelige til det. Nedrustning har aldrig stået mere i centrum end nu — selv om jeg snarere tror på, at det er afspænding, der skaber afrustning, end at det er afrustning, der skaber afspænding.

Afrustning er desværre noget kompliceret noget. Det er ikke altid dem, der råber højest op om afrustning, der gør afrustningen de største tjenester, og når vi drøfter afrustning, så er det ikke først og fremmest det, som man kalder almindelig og fuldstændig afrustning. Det har det desværre lange udsigter med. Det er heller ikke det, som mange ønsker: afskaffelsen af alle atomvåben. Alle atomvåbens ødelæggelse, det er svært populært, det er også ideelt; men heller ikke det er så ligetil, for mon det alligevel ikke er atomvåbnet, der er skyld i, at storkrigen ikke er brudt ud, med de modsætninger, der så længe har rådet?

Det, der er sket, er jo, at våbnene er vokset til en sådan forfærdelighed, at de simpelt hen ikke mere kan bruges, det vil sige ikke bruges til at føre krig med, men kun til at afskrække fra krig. At afskaffe atomvåbnene med ét slag i den verden, vi lever i, ville betyde at afskaffe den stærkeste fredsbevarende faktor i verden i dag. Det skulle nok give dem, der råber højest op mod atomvåbnene, anledning til eftertanke.

Atomvåbnene kan for øvrigt ikke afskaffes. Man kan tilintetgøre dem, der eksisterer, men det er en opfindelse, som nu engang er gjort, den kan ikke glemmes igen; én gang opfundet kan atomvåbnene altid rekonstrueres.

Fred baseret på afskrækkelse er ingen god fred, men det er den fred, som vi har, og det er den fred, som vi i en overskuelig fremtid kan få. Det er let at sige, at det er noget djævelskab, som man under ingen omstændigheder vil have noget at gøre med.